

АСТРЫД ЛІНДГРЭН



Усе нашы дзеці з
Булербю

Усе нашы дзеці з Булербю

*Гэтая кніга – падарунак
ад чытачоў газеты
«Зальцбургскія Навіны»*

АСТРЫД ЛІНДГРЭН

Усе нашы дзеці з Булербю

ВІЛЬНЯ, 2000

УДК 839.7-93

Li 428

Астрыд Ліндгрэн. «Усе нашы дзеці з Булербю». Проза для дзяцей. На беларускай мове. Пераклад з шведзкай Лявона Баршчэўскага. 110 старонак. Наклад 10 000 асобнікаў. Фармат 14х20. Папера афсет.

ISBN 9955-437-04-9

© Astrid Lindgren, 1946

ЗЬМЕСТ

Усе нашы дзеці з Булербю	7
Разам братам цяжка	10
Мой самы вясёлы дзень народзінаў	16
Яшчэ весялейшае пра дзень народзінаў	22
Калі ў нас скончыліся заняткі	27
Мы прарэджвалі рэпу й прыдбалі па кацяняці	33
Як Оле займеў свайго сабаку	41
Цудоўна мець сваю жывёліну, але й дзядуля – гэта таксама добра	47
У хлопчыкаў таямніцаў быць ня можа	55
Мы начуем на вышках	63
Як мы з Ганнаю спрабавалі ўцячы з дому	69
Мы будзем сабе хатку	77
Я ж казалі, што ў хлапцоў таямніцаў быць ня можа!	81
Ізноў пачынаецца школа	87
Як мы пераапрапаналіся	93
Завіруха	98
Неўзабаве Божае Нараджэньне	104

УСЕ НАШЫ ДЗЕЦІ З БУЛЕРБЮ

Мяне завуць Ліза. Я дзяўчынка, пра гэта кажа маё імя. Мне сем гадоў, а неўзабаве будзе восем. Мая мамуся часам кажа:

– Ты ў мамы вялікая дзяўчынка, й сёння паможаш мне выціраць посуд.

А бывае, што Ласэ й Босэ кажуць:

– Малым дзяўчынкам не дазволена гуляць разам з намі ў індыянаў. Ты яшчэ занадта малая.

Таму мне робіцца вельмі цікава, ці я напраўду вялікая або малая. Калі адныя лічаць, што ты вялікая, а другія – што ты малая, дык гэта, мажліва, якраз дакладна мой узрост.

Ласэ й Босэ – мае браты. Ласэ мае дзевяць гадоў, а Босэ – восем. Ласэ вельмі дужы й можа бегаць нашмат хутчэй за мяне. Але я магу бегаць



гэтаксама шпарка, як Босэ. Часам, калі Ласэ й Босэ ня хочуць, каб я была зь імі, Ласэ трымае мяне, аж пакуль Босэ не прабяжыць наперад. Тады Ласэ пускае мяне й як няма чаго рабіць пакідае ззаду за сабою.

Сястры ў мяне няма. Шкада. З хлопчыкамі гэтак цяжка!

Мы жывем у двары, які завецца Сярэднім. Гэта таму, што ён знаходзіцца паміж іншымі двума дварамі. Тыя два астатнія называюцца Паўночны Двор і Паўднёвы Двор. Усе тры двары разьмешчаныя адзін за адным. Вось гэтак:



У сапраўднасьці яны выглядаюць ня так, як я іх тут намалявала, але гэта ўсё таму, што я малюю ня надта добра.

У Паўднёвым Двары живе хлопчык, якога завуць Оле. У яго ўвогуле няма ані брата, ані сястры. Але ён бавіцца разам з Ласэ і Босэ. Яму восем гадоў, і ён таксама хутка бегае.

Але ў Паўночным Двары живуць дзяўчынкі. Ажно дзве. Як цудоўна, што яны таксама ня хлопчыкі! Іх клічуць Брыта ды Ганна. Брыце дзевяць гадоў, а Ганне – гэтулькісама, колькі і мне. Я аднолькава люблю іх абедзвюх. Можа, нават Ганну люблю крышачку болей.

Іных дзяцей у Булербю няма. Булербю завецца нашая вёска. Яна зусім маленечкая – толькі тры двары: Паўночны, Сярэдні ды Паўднёвы. І толькі шасьцёра дзяцей: Ласэ й Босэ, й я, й Оле, й Брыта, й Ганна.

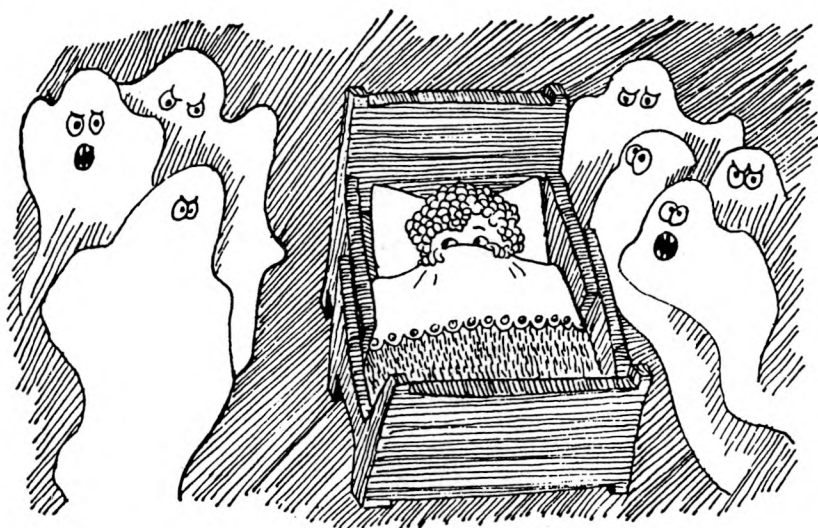


РАЗАМ БРАТАМ ЦЯЖКА

Даўней Ласэ, Босэ й я жылі ў адным пакоі. Гэты пакой месьціцца ў паддашшы, з правага боку. Цяпер я жыву на паддашшы, у левым пакоі, які раней быў бабуліным. Але пра гэта я яшчэ распавяду пасья.

Часам яно й бывае вясёла – жыць у адным пакоі са сваімі братамі. Але гэта толькі часам. Было цікава, калі мы ўвечары ляжалі ў ложках і распавядалі адно аднаму страшныя гісторыі. Хоць было й вусьцішна. Ласэ навучыўся распавядаць гэтакія страшкі, што я пасья доўга-доўга ляжу, схаваўшы галаву пад коўдру. Босэ ня ўмее расказваць страшныя гісторыі. Ён адно фантазіруе пра тую безьліч прыгодаў, што ён мае перажыць, калі будзе дарослы. Ён паедзе тады ў Амэрыку, дзе жывуць індыеане, й зробіцца там іхным правадыром.

Аднаго вечара, калі Ласэ распавёў жахлівую гісторыю пра здань, якая хадзіла ў доме і перастаўляла ўсю мэблю, я перапалохалася і ўжо думала, што памру. У пакоі было амаль што зусім цёмна, а мой ложкак стаяў далёка ад ложкаў Ласэ й Босэ; і вось у гэтай самай хвілі – падумаць толькі!



– адно крэсла пачало рухацца туды й сюды. Я падумала сабе, што гэта здань якраз і прыйшла ў наш дом ды пачала рухаць мэблю – і я зараўла на ўсё горла. Тут жа я пачула, як Ласэ й Босэ рагочуць у сваіх ложках.. І вы падумайце: яны прывязалі загадзя да крэсла вяроўку, й кожны ляжаў у сваім ложку й тузаў за вяроўку – гэтак, што

крэсла пачало рухацца й падскокваць! Гэта было надта да іх падобна. Напачатку я была моцна ўзлавая, але потым мне не заставалася нічога іншага, акрамя як сьмяяцца.

Калі ты жывеш у адным пакоі са сваімі братамі, а яны старэйшыя за цябе, дык ты ніколі нічога не вызначаеш. Тое, калі ўвечары трэба выключаць сьвятло, у нас заўсёды вызначаў Ласэ. І вось толькі я забяруся ў ложак, каб пачытаць «Швэдзкую вясну», з малюнкамі, дык тут Ласэ патрабуе, каб мы выключалі сьвятло й пачыналі расказваць тыя страшкі. А калі я, бывае, моцна натамлюся й хачу спаць, дык Ласэ й Босэ пачынаюць лежачы гуляць у Галодную Лісу. Ласэ можа ляжаць сабе ў ложку й выключаць сьвятло, якраз калі яму хочацца, бо ён прымацаваў да выключальніка выразаную з кардону шайбу зь вярвачкай, а вярвачка спускаецца проста да ложка. Гэта ўвогуле такая дзіўнаватая прылада, але я не магу яе як сьлед апісаць, бо не зьбіраюся, калі вырасту, рабіцца інжынэрам па кручэньні балтоў. Але Ласэ хоча ім стаць. Ён так кажа: інжынэрам па кручэньні балтоў. Я ня ведаю, што гэта такое, але Ласэ кажа, што калі хто хоча ім зрабіцца, дык той мусіць добра ўмець начапляць кардонныя шайбы на вык-

лючальнікі. Босэ ж хоча стаць правадыром індыянаў. Прынамсі, раней ён заўсёды пра гэта гаварыў. Што праўда, нядаўна я чула, як ён казаў, што хоча стаць машыністам цягніка – можа, ён і стаў думаць іначай. А я дык і ня ведаю, кім хачу быць. Можа быць, мамкаю. Бо я люблю маленькіх-маленькіх дзяцей. У мяне сем лялек, у якіх я за мамку. Ды хутка я ўжо буду завялікая, каб гуляць з лялькамі. Гу-ух, як гэта, мусіць, сумна, калі ты станеш дарослым!



Маю самую прыгожую ляльку завуць Бэла. У яе блакітныя вочы й сьветлыя, хвалістыя валасы. Яна сьпіць у лялечным ложку з ружовай коўдрай ды ружовымі прасьцінамі; усё гэта ёй пашыла мамка. Калі аднаго разу я хацела ўзяць Бэлу з ложка, дык убачыла ў яе вусы ды бакенбарды. Гэта Ласэ й Босэ намалявалі іх кавалачкам вугалю. Я рада, што больш не жыву зь імі ў адным пакоі.

Калі праз вакно зазірнуць у пакой Ласэ й Босэ, дык можна заадно ўбачыць і Олеў пакой. Оле так-



сама жыве ў мансардзе. А Сярэдні Двор і Паўднёвы Двор знаходзяцца надта блізка адзін ад аднаго. Гэта выглядае так, нібыта дамы сьціскаюцца ў адно, кажа тата. Ён мяркуе, што тыя, хто іх будаваў, павінны былі пакінуць паміж імі болей мейсца. Але й Ласэ, й Босэ, й Оле мяркуюць іначай. Яны лічаць, што добра гэтак, як яно ёсьць. Паміж Сярэднім Дваром і Паўднёвым Дваром стаіць штыкетнік. У самым штыкетніку вялікае дрэва. Тата кажа, што гэта ліпа. Яе галіны дацягваюцца да вакна ў пакой Ласэ й Босэ – і да вакна ў пакой, дзе жыве Оле. Калі Ласэ й Босэ, й Оле хочуць наведацца адзін да аднаго, яны проста пералазяць па ліпе з дому ў дом. Гэтак атрымліваецца нашмат хутчэй, чымся спускацца па сходах, пасля выходзіць цераз адныя весьнічкі, потым ісьці праз другія ды падымацца зноўку па сходах угару.

Аднаго разу наш тата й тата Оле пастанавілі сьпілаваць тую ліпу, бо ў пакоях празь яе было надта цёмна. Але Ласэ, Босэ й Оле ушчалі адразу такое ныцьцё, што тую ліпу ўрэшце пакінулі ў спакоі. Яна засталася й надалей на сваім мейсцы. Там яна стаіць і па сёньня.

МОЙ САМЫ ВЯСЁЛЫ ДЗЕНЬ НАРОДЗІНАЎ

Па-мойму, дзень маіх народзінаў ды Сьвяты Вечар – гэта самыя цудоўныя дні ў цэлым годзе. А самы вясёлы дзень народзінаў быў у мяне тады, калі мне споўнілася сем год. Усё адбывалася вось так:

Я прачнулася рана. Тады я яшчэ жыла ў адным пакоі з Ласэ й Босэ. Яны яшчэ спалі. У мяне ложка вельмі рыпучы, і я пачала круціцца ў ім то на адзін бок, то на другі, і гэтак шмат разоў, дзеля таго каб Ласэ й Босэ нарэшце прачнуліся. Я не магла іх паклікаць, бо калі ты маеш дзень народзінаў, то мусіш удаваць, што сьпіш – аж пакуль цябе не пабудзяць. І вось яны сабе спалі, замест таго, каб патурбаваць сябе ды падняцца. Я рыпела сваім ложкам гэтак моцна, што Босэ нарэшце ўзьняўся і ўчапіўся пальцамі ў свае валасы. Тады ён пабудзіў Ласэ, і яны абодва сасьлізнулі ўніз па

сходах. Я пачула, як мама бразгоча на кухні філіжанкамі з-пад кавы, і праз сваю цікаўнасьць ужо амаль што не магла ляжаць спакойна. Урэшце пачуўся тупат на сходах, і я заплюшчыла вочы так моцна, як толькі магла. І тут дзьверы разнасьцежыліся, і ў іх зьявіліся тата, мама, Ласэ, Босэ ды Агда, наша пакаёўка. У маміных руках быў паднос. На ім стаялі філіжанка какавы, вазон з кветкамі й вялікі торт, пасыпаны цукрам ды разынкамі. Цукровым глязурам быў зроблены надпіс: «Лізе 7 год». Торт сьпякла Агда з пшанічнай мукі.



Але ніякіх падарункаў не было, і я падумала ўжо сабе, што гэты дзень народзінаў нейкі несапраўдны. Ды тата сказаў:

– Зараз выпі сваю какаву, і потым паглядзім, ці знойдзем табе падарунак.

Тут я зразумела, што мяне чакае нейкая неспадзяванка, і пачала як мага хутчэй піць сваю какаву. Потым мама завязала мне вочы ручніком, а тата некалькі разоў павярнуў мяне вакол, узяў мяне на рукі і некуды панёс, гэтак што я не магла нічога бачыць. Я чула, як Ласэ й Босэ, падскокваючы, беглі побач і раз-пораз шчыкалі мяне за пяты ды крычалі:

– Вось, адгадай, дзе ты цяпер!

Тата зьнёс мяне ўніз па сходах і ўвесь час ішоў як бы па коле. Праз нейкі час я зразумела, што мы ўжо на дварэ, і тут жа мы зноў падняліся па сходах. І вось, нарэшце, мама зняла зь мяне той ручнік. Мы былі ў пакоі, які я раней аніколі ня бачыла. Прынамсі, мне здалося, што я яго ня бачыла. Але калі я выглянула ў вакно, дык зусім блізка ўбачыла паддашша Паўночнага Двара. А ў вакне дома стаялі Брыта ды Ганна й махалі мне рукамі.

Тут я скеміла, што гэта быў стары бабулін пакой і што тата гэтак доўга хадзіў са мной туды й сюды, каб зьбіць мяне з тропу. Калі я яшчэ была малая, бабуля жыла ў нас, але пару гадоў таму яна пераехала да цёткі Фрыды. Мамуся трымала пасья таго ў гэтым пакоі свае кросны ды вялікую

кучу анучаў, зь якіх ткаліся ходнікі. Але цяпер тут не было ні кроснаў, ні анучаў. Цяпер мне падумалася, быццам тут пабываў і пагаспадарыў нейкі чараўнік-троль. Мамуся сказала, што тут сапраўды пабываў чараўнік, і гэтым чараўніком быў тата, які наваражыў мне гэты пакой, і што пакой будзе назаўсёды маім, і што гэта й ёсьць падарунак да майго дня народзінаў. Ад радасьці я ажно ўскрыкнула ды падумала, што гэта быў самы лепшы падарунак да дня народзінаў, які я калі-небудзь атрымлівала. Татусь сказаў, што мамуся таксама дапамагала, каб наваражыць гэты падарунак. Тата наваражыў шпалеры – гэтка надзвычай вабныя шпалеры зь безьліччу малых-малюсенькіх букетаў кветак, а мама наваражыла фіранкі на вокны. Вечарамі тата ўнізе, у майстэрні, наваражыў мне камоду, круглы стол, кніжную паліцу й тры крэслы ды ўсё гэта пафарбаваў у белы колер. А мама наваражыла тканыя ходнікі, што ляжалі на падлозе й мелі чырвоныя, жоўтыя, зялёныя ды чорныя палосы. Я сама бачыла, як яна ткала іх узімку, але ж не магла ведаць, што яны рабіліся дзеля мяне. Я таксама бачыла, як тата майстраваў нейкую мэблю, але ж ён заўсёды ўзімку робіць мэблю людзям, якія ня ўмеюць май-

страваць самі; таму мне не прыходзіла ў галаву, што гэта ўсё прызначалася мне.

Ласэ й Босэ перацягнулі мой ложка праз усё гарышча ў мой новы пакой, і Ласэ сказаў:

– Але ж мы ўсё роўна будзем увечары прыходзіць да цябе й распавядаць страшкі.

Першае, што я тады зрабіла, дык пабегла ў Ласэў ды Босэў пакой ды забрала адтуль свае лялькі. У мяне чатыры малыя й тры вялікія лялькі, бо ўсіх іх змалку я беражліва захоўваю. Для малых лялек я ўсталявала файны пакойчык у шуфлядзе кніжнай паліцы. Спачатку я паклала кавалак чыр-



вонай тканіны, як бы дыван, потым парасстаўляла там прыгожую лялечную мэблю, якую мне на Каляды падаравала бабуля, а пасьля паставіла прыгожыя лялечныя ложкакі й, нарэшце, паклала самі лялькі. Цяпер яны мелі свой уласны пакойчык, гэтаксама як і я, хоць у іх ніякага дня на-

родзінаў тады не было. Вялікі лялечны ложкак, у якім сьпіць Бэла, я паставіла ў кутку, побач з маім ложкам, а лялечны вазок з Гансам ды Грэтаю размясьціла ў іншым куце. Ах, які ж ён быў файны, мой пакойчык!

Пасьля гэтага я пабегла ў хлапечы пакой ды пазабірала зь іхняе камоды ўсе свае скрыначкі ды іншыя рэчы. А Босэ сказаў:

– Цудоўна! Цяпер у нас будзе больш месца пад птушыныя яйкі!

У мяне ёсьць трынаццаць уласных кніжак. Я паставіла на паліцу іх, ды яшчэ маю «Швэдзкую вясну», ды яшчэ мае скрыначкі з закладкамі. У мяне вельмі шмат кніжных закладак. У школе мы імі мянемся. Але ў мяне ёсьць дваццаць закладак, якія я ніколі й ні на што не памяняю. На самай прыгожай намалёваны вялікі анёл у ружовым уборы ды з крыламі. На маёй паліцы мейсца знайшлося ўсяму.

Сапраўды, гэта быў цудоўны дзень, калі я займела свой уласны пакой.

ЯШЧЭ ВЕСЯЛЕЙШАЕ ПРА ДЗЕНЬ НАРОДЗІНАЎ



У гэты дзень адбылося яшчэ шмат чаго цудоўнага. Па абедзе я наладзіла полудзень для ўсіх дзяцей Булербю, бо нас жа толькі шасьцёра. Якраз гэтулькі, колькі можна пасадзіць за круглы стол у маім пакоі. Мы частаваліся малінавым сокам, кожны атрымаў па кавалку торта з надпісам: «Лі-

зе 7 год» ды яшчэ па два кавалкі пірага, які таксама сьпякла Агда. Брыта, Ганна й Оле прынеслі мне свае падарункі. Брыта з Ганнай падарылі мне кніжку казак, а Оле – вялікую шакаладку. Оле сядзеў за сталом каля мяне, і Ласэ з Босэ пачалі пацьвельваць з нас, кажучы:

– Жаніх і нявеста! Жаніх і нявеста!

Яны гэтак кажуць, бо Оле – ня з тых дурнаватых хлапцоў, якія зусім ня хочуць гуляць з дзяўчынкімі. І ён не зважае, кпяць зь яго альбо не, а ўсё роўна гуляе як з хлопчыкамі, так і з дзяўчынкімі. Зрэшты, Ласэ й Босэ таксама гуляюць з дзяўчынкімі, але ўдаюць зь сябе, быццам гэтага вельмі ня хочуць. Калі нас толькі шасьцёра дзяцей на ўсё паселішча, дык трэба гуляць усім разам, не зважаючы, дзяўчынка ты альбо хлопчык. Амаль што ва ўсе гульні гуляецца весялей, калі нас шасьцёра, чымся калі нас усяго утрох.

Празь нейкі час хлопцы пайшлі глядзець птушыныя яйкі, сабраныя Босэ, а мы з Брытаю ды Ганнаю пачалі гуляць у лялькі.

У мяне ў кішэні была доўгая-доўгая вяроўка. Калі я яе там знайшла, выцягнула з кішэні ды ўбачыла яе даўжыню, мне падумалася, а ці нельга ўчыніць зь ёю што-небудзь вясёлае. Мы здабылі

яшчэ адну вяроўку, гэткае самае даўжыні, так што яе павінна было хапіць да вокнаў Брыты й Ганны, што ў Паўночным Двары. Гэтак цяпер мы маглі ў скрыначцы з-пад папяросаў дасылаць лісты з дому ў дом. Ах, гэта трэба было выпрабаваць як найхутчэй! Брыта з Ганнаю паляцелі да сябе, і пасля гэтага мы доўгі час дасылалі лісты з аднаго дому ў другі. Было надта забаўна глядзець, як



скрыначка туды-сюды сунулася па вяроўцы. Напачатку мы ў сваіх лістах пісалі адно: «Як маеесься? У мяне ўсё добра». Але потым мы пачалі гуляць у прынцэсаў, якіх трымаюць у палоне ў двух розных замках і якія ня могуць адтуль выбрацца, бо іх ахоўваюць драконы. Вось жа, Брыта й Ган-

на пісалі мне: «Наш дракон жахліва страшны. А твой таксама? Прынцэса Брыта і прынцэса Ганна».

А я адказвала: «Ага, і мой дракон таксама жахліва страшны. Ён кусае мяне, калі я хачу выйсьці з замка. Як добра, што мы хоць можам ліставацца. Прынцэса Ліза».

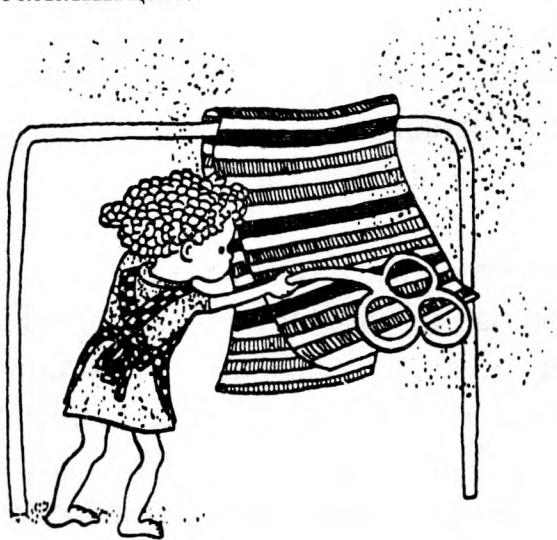
Неўзабаве мяне паклікала мамуся, каб я нешта там зрабіла; і калі мяне ў пакоі не было, туды зайшлі Ласэ, Босэ й Оле і ўбачылі тыя лісты. І Ласэ паслаў у скрыначцы ліст, у якім было напісана: «Прынцэса Ліза выйшла, каб высмаркацца. Але тут ёсьць цэлая хеўра прынцаў. Прынц Ларс Аляксандр Напалеон».

Брыта й Ганна палічылі гэта за вялікую дурноту.

Ва ўсялякім разе гэта вельмі добра, што маё вакно выходзіць на Паўночны Двор. Гэтак мы можам часьцяком дасылаць лісты адна адной, Брыта, Ганна ды я. Узімку, калі на дварэ цёмна, гэта атрымліваецца ня надта добра. Але тады мы падаем сігналы кішэннымі ліхтарыкамі. Калі я тры разы міргану ліхтарыкам, гэта значыць: «Прыходзьце хутчэй да мяне! Я нешта вам распавяду».

Мама сказала мне, што я павінна падтрымліваць у сваім пакоі парадак. Я гэта раблю, як умею.

Часам у мяне бывае вялікая прыборка. Тады я выкідаю ўсе тканыя ходнікі цераз вакно ў двор. Агда дапамагае мне іх выбіваць. У мяне ёсць маленькая выбівалка дываноў, мая ўласная. Таксама я чышчу клямку на маіх дзвярах, выціраю паўсюль пыл, прыводжу ў парадак лялечную пасьцель і лялечны вазок. Здраецца, што я забываюся рабіць прыборку. Тады мама называе мяне Лізай-неахайніцай.



КАЛІ Ё НАС СКОНЧЫЛІСЯ ЗАНЯТКІ

Нам бывае надта весела, калі надыходзіць лета!
Усё вясёлае пачынаецца з таго дня, як канчаюцца
заняткі. У мяне яшчэ быў іспыт, а вясёлае пачало-
ся ўжо напярэдадні ўвечары. Мы аздобілі свой
класны пакой кветкамі ды зеленню. Мы, усе дзе-
ці з Булербю, наламалі бярозавых галінак, назьбі-
ралі пралесак ды званочкаў. У школу нам хадзіць
няблізка, бо школа знаходзіцца зусім у іншым
пасёлку, які называецца Стурбю. Бо школаў толь-
кі на шасьцёра дзяцей не бывае. Калі мы прыйшлі
ў школу, кветкі былі прывялі, але зусім крышач-
ку. Пасьля таго, як іх паставілі ў ваду, яны зноў
зрабіліся сьвежыя. Перад чорнаю дошкай мы вы-
весілі швэдзкія сьцягі, нацягнулі гірлянду зь бя-
розавых галінак і ўсюды панастаўлялі кветак. У
класе стаяў гэтакі цудоўны водар.

Пасьля аздабленьня класа мы заняліся развуч-

ваньнем песьняў, якія павінны былі сьпявацца падчас іспытаў: «Гэй, цябе вітаюць сонца промні!» ды «Ты думаеш, тваёй няўвагай я паранены...». Адна дзяўчынка, якую завуць Ула, сьпявала апошняю песьню гэтак: «Ты думаеш, з тваёй няўвагай да бараніны...». Яна думала, што ў песьні так яно й было. Дзякуй Богу, наша настаўніца ўчула й сказала, як гэтая песьня павіна гучаць правільна – каб Ула не рабіла памылак, сьпяваючы на іспыце.



Калі мы пасья гэтага вярталіся дадому, было пагодна. Мы, усе дзеці з Булербю, ішлі адной кампаніяй. І прайшло шмат часу, пакуль мы дайшлі дадому. Ласэ сказаў, што мы павінны йсьці толькі па тых камянях бруку, што былі з самага краю дарогі. У гэтую гульню мы гулялі й раней. Паводле яе правілаў, той, хто ступіць на зямлю

па-за брукам, лічыцца, што загінуў. Оле ўжо вельмі хутка саступіў на зямлю, і Босэ яму сказаў:

– Усё, ты загінуў!

– І нічога я не загінуў, – адказаў Оле. – Паглядзіце, які я жывы!

І ён пачаў размахваць і трэсьці рукамі ды нагамі. А мы пачалі зь яго сьмяяцца.

Потым мы дайшлі да драўлянага плоту. Ласэ сказаў:

– Хто гэта вырашыў, нібыта хадзіць можна толькі па дарозе?

Брыта сказала, што гэта, напэўна, прыдумаў нейкі дарослы чалавек.

– Мажліва, – пагадзіўся Ласэ.



Мы доўга-доўга йшлі па тым плоце; нам было гэтак весела, і тут я сабе падумала, што мне ўжо зусім ня хочацца хадзіць звычайнаю дарогай. Насустрач на малакавозе ехаў нейкі чалавек. Ён сказаў:

– Што гэта там на плоце за чарада варонаў?

Але назаўтра, калі мы йшлі на іспыт, мы не маглі зноў ісьці па плоце, бо надта файна выглядалі. На мне была зусім новая сукенка ў чырвоныя гарохі, а Брыта й Ганна былі апранутыя ў блакітныя сарафаны з аборкамі. У косах у нас былі новыя йстужкі, а на нагах новыя чаравікі.

У школе было шмат бацькоў, якія сядзелі ў зале й слухалі. Я здолела адказаць на ўсе пытаньні, а Босэ сказаў, што сем памножыць на сем будзе пяцьдзесят шэсьць. Тут Ласэ павярнуўся да яго й сурова паглядзеў яму ў вочы; тады Босэ сказаў:

– Не, не, гэта будзе сорок шэсьць.

Папраўдзе, яно павінна быць 49: я ведаю гэта, хоць мы яшчэ не пачыналі вучыць табліцу множаньня. Але я чула, што менавіта гэтак казалі іншыя дзеці. Нас разам у нашай школе толькі дваццаць тры вучні, таму мы ўсе сядзім у адным і тым жа класным пакоі.

Калі мы прасьпявалі ўсе песьні, што ўмелі – і таксама «Час квецені прыйшоў», – спадарыня

настаўніца сказала нам:

– Усяго вам самага добрага. І вясёлых вакацыяў!

І ў мяне ўсярэдзіне ўсё нібы пачало скакаць ад радасьці.

Усе мы, дзеці з Булербю, атрымалі за год добрыя табэлі. Па дарозе дамоў мы іх усё параўноўвалі. У Босэ табэль ня быў аж так надта добры, але ва ўсякім разе й надрэнны.

Увечары мы гулялі на дварэ ў «бульбу». Раптам мячык заляцеў у кусты чорнае парэчкі. Я пабегла туды шукаць яго – і, як вы думаеце, што я там убачыла? Пад самым кусточкам ляжалі адзінаццаць курыных яек. Я так узрадавалася! Бо адна з нашых курак гэткая ўпартая, што зусім ня хоча несці яйкі ў сваім куратніку. Яна заўсёды

кладзе свае яйкі на дварэ, дзе толькі захоча. Ласэ з Босэ ды я доўга шукалі мейсца, дзе яна нясецца. Але тая курыца надта хітрая і заўсёды сочыць, каб мы яе не дапільнавалі. Мама паабяцала нам даваць па пяць эрэ – дробных манетаў, – за кожнае яечка, што мы знойдзем. І вось я знайшла тых



яечка, што мы знойдзем. І вось я знайшла тых

яек ажно на 55 эрэ! Але мячык знайсці я аніяк не магла.

– Мы можам скарыстаць замест мячыка яйкі, – параіў Ласэ, – вось будзе яечня – на ўвесь Булер-бю!

Але я загарнула знойдзеныя яйкі ў спадніцу, аднесла іх маме й атрымала 55 эрэ. Кожнаму з нашых дзяцей я дала па пяць эрэ, а рэшту ўкінула ў сваю капілку, якую звычайна зачыняю маленькім ключом. Ключ гэты я вешаю ў шафе на цвiк, на самую заднюю сьценку.

Неўзабаве Ганна знайшла-такі той мячык, і мы яшчэ некалькі гадзінаў гулялі ў «бульбу». Спаць мы пайшлі нашмат пазьней, чымся звычайна, бо ў нас жа пачаліся летнія вакацыі, й назаўтра можна было спаць, колькі захочаш.

МЫ ПРАРЭДЖВАЛІ РЭПУ Й ПРЫДБАЛІ ПА КАЦЯНЯЦІ



Пазьней мая капілка папоўнілася грашыма, бо я дапамагала прарэджваць рэпу. Гэта рабілі ўсе нашы дзеці з Булербю. Зразумела, Ласэ з Босэ ды я займаліся рэпай, што належала да Сярэдняга Двара, Брыта й Ганна – той, што была пры Паўночным Двары, а Оле прарэджваў рэпу, якая адносілася да Паўднёвага Два-



ра. За кожную баразну, што мы прарэдзілі, мы атрымлівалі грошы: па сорок эрэ за доўгую й па дваццаць – за самую кароткую баразну. Мы паапаналі на сябе пярэднікі зь мешкавіны, каб не пазьбіваць каленяў. У нас з Брытай і Ганнаю на галаве былі павязаныя хусткі: мама сказала, што мы выглядаем, нібы маленькія цётчкі. З сабою ў нас была біклага з сокам – на той выпадак, калі мы адчуем смагу. Мы адчулі яе амаль адразу ж, пабралі доўгія саломінкі й, уклечыўшы вакол біклагі ды апусьціўшы туды свае саломінкі, па-



чалі піць. Гэта было так цудоўна – піць цераз саломінку, і мы пілі й пілі, аж пакуль біклага не апусьцела. Але тады Ласэ ўзяў яе, пабег да крыніцы, што была непадалёк у кустах, і прынёс нам вады. І тады ўжо мы пілі ваду. Гэта было таксама забавна, хоць і ня так смачна. Нарэшце, Оле лёг сьпінай на зямлю й сказаў:

– Чуеце, як ува мне булькоча?

У яго страўніку было гэтулькі вады, што, калі ён варушыўся, мы ўсе чулі як яна булькаціць у ім.

Прарэджваючы рэпу, мы ўвесь час міжсобку размаўлялі, разказвалі адно аднаму казкі. Ласэ паспрабаваў быў раказваць страшкі, але гэтыя страшкі зусім ня страшныя тады, калі сьвеціць сонца. Тут Ласэ захацеў учыніць спаборніцтва, хто здолее найгорш лаяцца. Але Брыта, Ганна й я не згадзіліся на гэта, бо спадарыня настаўніца казалі нам, што лаюцца толькі дурныя. Ласэ паспрабаваў лаяцца сам, але даспадобы яму гэта не прыйшлося, й неўзабаве ён перастаў.

Наш першы дзень на прарэджваньні рэпы быў самы вясёлы. Пазьней стала крыху сумнавата, але ўсё адно мы мусілі працягваць тую працу, бо рэпу трэба было прарэдзіць.

Аднаго дня, калі мы толькі ўзяліся за работу, Ласэ сказаў Оле:

– *Пэтруска сальда бумбум.*

Оле адказаў:

– *Каліфінк, каліфінк.*

А Босэ дадаў:

– *Мойсі, мойсі філібум арарат.*

Мы запыталіся, што гэта значыць. А Ласэ адказаў, што гэта такая адмысловая мова, якую разумеюць толькі хлопчыкі.

Маўляў, для дзяўчынак яна занадта цяжкая.

– Га-га, – казалі мы, – вы самі нічога не разумеце!

– Вядома ж, разумеем, – адказаў Ласэ. – Першае, што я сказаў, было: «Сённяя добрае надвор’е». А Оле адказаў: «Сапраўды, сапраўды». І нарэшце, Босэ сказаў: «Як добра, што дзеткі гэтая не разумеюць».

Яны яшчэ доўга-доўга вярзлі абы-што на сваёй мове. Нарэшце, Брыта сказала, што ў нас таксама ёсьцека мова, зразумелая толькі дзяўчынкам, і мы пачалі гаварыць на гэтай нашай мове. Усю раніцу мы пралажалі на полі, размаўляючы на розных мовах. Папраўдзе, я ня бачыла паміж імі аніякае розніцы, але Ласэ сказаў, што нашая мова зусім недарэчная. Хлапечая мова, маўляў, куды лепшая, яна амаль што расейская.

– *Каліфінк, каліфінк*, – зноў сказаў Оле.

А мы ўжо гэтак шмат вывучылі з хлапечай мовы, што ведалі: гэтая значыла «сапраўды, сапраўды» І цяпер мы з Брытаю й Ганнаю завём Оле найначай, як Оле Каліфінк.

Аднойчы апоўдні, калі мы зноўку займаліся прарэджваньнем рэпы, мы сядзелі на грудцы камянёў, пілі какаву й елі бутэрброды, якія нам гэтым разам далі з сабою, – і вось тут неба раптам

пацямнела, й пачалася жажлівая навальніца. Таксама пайшоў град. Градабой быў гэтакі моцны, што на зямлі ўтварыліся сапраўдныя белыя гурбы – нібы тыя сумёты ўзімку. Мы паўскоквалі й пабеглі з усяе моцы, як толькі маглі. Усе мы беглі басанож, і нам было вельмі халодна ў ногі, калі мы ляцелі на тых грудках градзінаў.

– Бяжым да Крысьціны, у Лясны дом! – крыкнуў Ласэ.

Мы амаль заўсёды робім тое, што прапануе Ласэ; так зрабілі мы й гэтым разам. Крысьціна жыве ў невялікім чырвоным доме, што быў непадалёк ад таго мейсца.

Мы паімчаліся туды, і нам пашэнціла: Крысьціна была дома. Крысьціна – пажылая жанчына й выглядае амаль як бабуля. Яна заўсёды вельмі добрая. Я шмат разоў была ў яе.

– Мілыя мае, мілыя мае! – усклікнула яна, пляснуўшы рукамі. – Ах, бедныя дзеткі!

Яна распаліла вялікі вагонь у агмені, што быў у яе жылым пакоі, а мы паскідалі нашыя вопраткі й пачалі грэць ногі каля вагню. Пасьля Крысьціна, узяўшы металічную вафельніцу, у тым самым агні напаяла нас вафляў. Потым згатавала кавы ў чыгунку, што стаяў у агмені на трыножніку.

У Крысьціны тры коткі. Адна зь іх нядаўна прынесла кацянятак. Яны ляжалі ў кошыку, мяўкалі й былі такія цудоўныя! Іх было чацьвёра, й Крысьціна сказала, што яна хоча параздаваць усіх, апроч аднаго – іначай у яе хаце будзе гэтулькі катой, што ёй самой мейсца не застанеца.

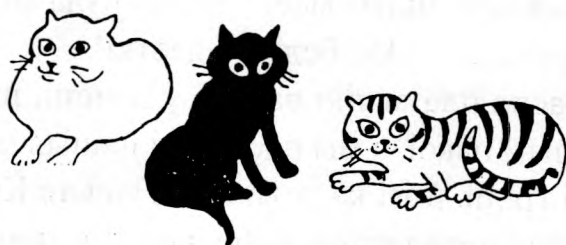


– Вой, а ці ня можна аддаць іх нам? – усклікнула Ганна.

Крысьціна адказала, што, вядома, яна магла б пааддаваць іх нам, ды яна не была ўпэўненая, што нашым матулям будзе даспадобы, калі мы прынясем дадому малых кацянятаў.

– Усе людзі любяць кацянятак, – сказала Брыта.

І мы сталі ўпрошваць Крысьціну аддаць нам тых кацянятак, каб хоць бы паглядзець, як яны сябе будуць паводзіць. Падумайце толькі сабе: іх



жа якраз трое: адно кацяня ў Паўночны Двор, адно ў Сярэдні Двор, і адно ў Паўднёвы двор.

Ласэ выбраў сабе тое кацяня, якое мы й хацелі мець. Яно было маленькае паласатае й мела на ілбе белую плямінку. Брыта з Ганнаю ўзялі сабе зусім белае, а Оле сабе – зусім чорнае кацяня.

Калі нашыя вопраткі пасохлі, мы з нашымі кацянятамі пайшлі дадому. Мне было ўсьцешна, што ў мамы-коткі засталася кацяня. Іначай у яе не было б аніякіх дзетак.

Мы назвалі сваё кацяня Варкоткай. Брыта й Ганна далі свайму кацяняці імя Сэса, а Оле назваў сваё Малькольмам. Ніводная з нашых мамаў ня стала пярэчыць, каб мы займелі дома кацянятак; і гэтак яны засталіся ў нас жыць.



Я вельмі шмат гуляла са сваёй Варкоткаю. Да вярэчкі я прывязвала кавалачак паперы й бегала зь ім туды й сюды, а Варкотка лётала сьледам

за мною й спрабавала ўхапіць гэтую паперу. Ласэ й Босэ напачатку таксама зь ёй гулялі, але хутка гэта ім надакучыла. Якраз я павінна была клапаціцца, каб Варкотка мела нешта зьесці. Яна піла малако на кухні са сподачка. І яна піла ня так, як гэта робяць людзі: усоўвала свой ружовы-ружовы язык у малако й зьлізвала яго. Я ўладзіла кошчык, у якім яна спала. Там было мякка-мякка. Раз-пораз мы выносілі Варкотку, Сэсу й Малькольма на палянку, каб яны маглі крыху пазабаўляцца разам. Бо яны ж былі сёстрамі й братамі й, вядома ж, хацелі сустрэцца адно з адным.

Я зарабіла на прарэджваьні рэпы 9 کروناў і 40 эрэ і ўсе грошы склала ў сваю капілку. Бо я хачу накапіць на ровар, на чырвоны ровар.

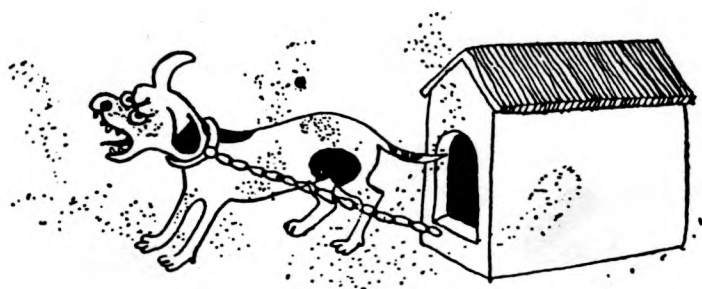


ЯК ОЛЕ ЗАЙМЕЎ СВАЙГО САБАКУ



У Оле няма ані братоў, ані сясьцёр. Але ў яго ёсьць сабака. Ну й, натуральна, кот Малькольм. Сабаку завуць Сьвіп. Зараз я распавяду, як гэта здарылася, што Оле займеў Сьвіпа,— дакладна, як гэта сам Оле нам раскажаў.

На паўдарозе ад Булербю да Стурбю живе ша-вец, прозьвішча якога Добры. Гэта ў яго такое прозьвішча – Добры, але ён ня добры, ані на ка-ліва. Калі мы прыходзім да яго па нашыя чаравікі, яны ніколі не бываюць гатовыя, хоць бы ён шмат разоў абяцаў гэта зрабіць. Усё з тае прычыны, што ён шмат выпівае, кажа Агда. Менавіта ў яго раней і быў Сьвіп. Шавец ніколі ня быў добры са Сьвіпам. А Сьвіп быў найгоршым сабакам ва ўсім прыходзе. Сабака быў заўжды навязаны пры буд-



цы, й калі нехта йшоў да Добрага са сваім абут-кам, Сьвіп вылязаў з будкі й пачынаў брахаць. Мы яго баяліся й не наважваліся падыходзіць блізка. Таксама мы баяліся й самога шаўца, бо ён заўсёды быў злы й казаў:

– Дзеці – гэта хуліганьнё, якому штодня трэба задаваць добрую лупцоўку.

Сьвіп таксама часьцяком даставаў добрай лупцоўкі, хоць ён быў не чалавечым дзіцём, а сабакам. Напэўна,

Добры лічыў, што сабак таксама трэба лупцаваць штодзень. А калі Добры быў п'яны, ён забываўся даваць Сьвіпу есьці.

У той час, калі Сьвіп яшчэ быў у шаўца, я думала, што ён брыдкі й злы сабака. Ён быў гэтакі брудны й калматы, і ўвесь час адно толькі гыркаў ды брахаў. Цяпер я лічу яго добрым і прыгожым сабакам. Гэтакім добрым яго зрабіў Оле. Оле й сам хлопчык добры й прыязны.

Дык вось, калі аднаго разу Оле прышоў са сваімі сандалямі да шаўца, Сьвіп, як заўсёды, выскачыў са сваёй будкі, пачаў брахаць і нібыта хацеў грызнуць Оле; Оле спыніўся й загаварыў з сабакам. Ён сказаў, што Сьвіп фэйны сабака, і ён не павінен гэтак вось злосна брахаць. Вядома, Оле стаяў на пэўнай адлегласьці – гэтак каб Сьвіп да яго не дабег. Сьвіп быў злы, як звычайна, і зусім не падобны да фэйнага сабакі.

Калі Оле другім разам прыйшоў па свае сандалі, ён прыхапіў Сьвіпу костку. Сьвіп напачатку быў зарыкаў і забрахаў, але быў такі галодны, што праз хвілю ўцяўся ў тую костку зубамі. Пакуль ён

яе грыз, Оле стаяў непадалёк і ўвесь час гаварыў, што Сьвіп файны і разумны сабака.

Оле мусіў прыходзіць па тыя сандалі яшчэ некалькі разоў, бо яны, вядома ж, не былі гатовыя. І кожны раз ён браў з сабою нешта смачнае для сабакі. І аднаго цудоўнага дня, уявіце сабе, Сьвіп ня стаў гыркаць на хлапца, а пачаў проста прыязна брахаць – гэтак як сабакі звычайна сустракаюць брэхам чалавека, якога любяць. І тут Оле наблізіўся да Сьвіпа, пагладзіў сабаку, а той пачаў лізаць яму руку.

Аднаго разу шавец нязграбна паваліўся й падварнуў сабе нагу. Яго зусім перастала турбаваць, ці ёсьць Сьвіпу чаго есьці. Оле зрабілася шкада Сьвіпа, таму ён пайшоў да Добрага й спытаўся, ці ня можа ён узяць на сябе клопат пра сабаку, пакуль у шаўца не палепшае з нагой. Маўляў, ён гатовы да гэтага. Але Добры адказаў:

– Так-так! Хацеў бы я паглядзець на гэта... Ён учэпіцца табе ў глотку, як толькі ты да яго падыдзеш.

Але Оле выйшаў з хаты, падышоў да Сьвіпа й пагладзіў яго. А шавец стаяў каля вакна й бачыў гэта. І тады Добры сказаў, што Оле можна апекавацца сабакам, аж пакуль ён сам ня здолее рабіць гэта.

Оле навёў парадак у Сьвіпавай будцы, вычысьціў яе, падклаў туды сьвежага сена, памыў сабачую місу, памяняў у ёй ваду й даў сабаку добра наесьціся. Пасьля ён узяў Сьвіпа на прагулку, аж у Булербю, і сабака лётаў і скакаў, і брахаў ад радасьці, бо ён так даўно сядзеў на ланцугу, што яму гэта надта моцна ўстыла. Штодня, пакуль Добры залечваў сваю нагу, Оле забіраў Сьвіпа ды йшоў зь ім гуляць. Мы таксама хадзілі зь імі разам; але толькі Оле, й ніхто іншы, мог спакойна брацца за ягоны павадок, бо йначай сабака адразу ж пачынаў гырчэць.

Але калі ў Добрага загаілася нага, ён сказаў Оле:

– Усё, досыць займацца глупствам. Гэта вартавы сабака, й ён мусіць сядзець на ланцугу.

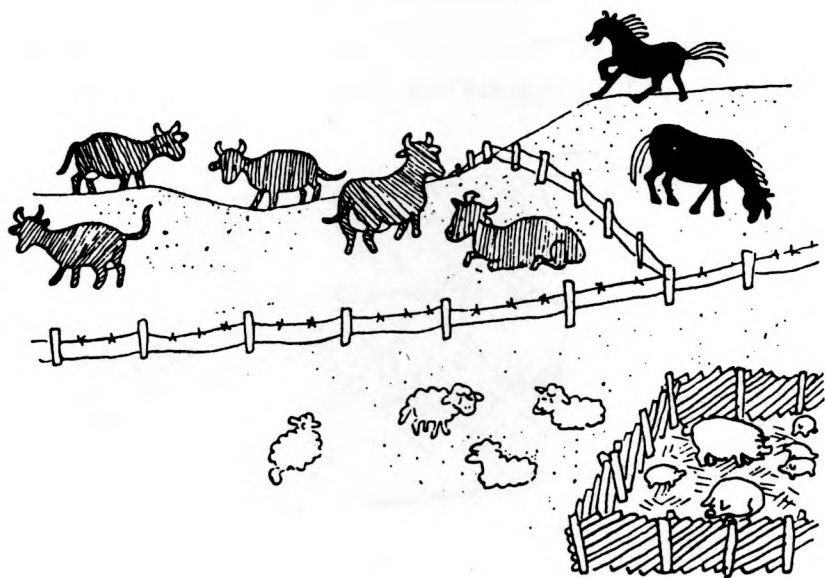
Сьвіп думаў, што ён, як звычайна, пойдзе гуляць разам з Оле й пачаў скакаць ды скуголіць. Але, калі Оле сышоў, ня ўзяўшы Сьвіпа з сабою, сабака страшэнна скавытаў і быў жахліва засмучоны, – як кажа Оле. І хлопчык таксама шмат дзён хадзіў засмучоны; нарэшце, ягоны тата ня вытрымаў сынавага смутку, пайшоў да шаўца й выкупіў у яго Сьвіпа для Оле. І мы, усе астатнія дзеці з Булербю, прыйшлі да Оле й глядзелі, як ён

мыў Сьвіпа ў сваёй купальні. І мы таксама яму крыху дапамагалі. Калі Сьвіп быў выкупаны, абсушаны й прычэсаны, ён выглядаў зусім іначай, чымся раней.

І цяпер ён зусім ня злы, й яго ня трэба вадзіць на павадку. Штоночы ён сьпіць пад Олевым ложкам, і калі мы, усе дзеці з Булербю, вяртаемся са школы, Сьвіп сустракае нас на паўдарозе й далей нясе Олеў ранец у зубах. Але ён ніколі не даб'ягае да шаўцовай хаты. Відаць, баіцца, што Добры яго ўбачыць і забярэ назад да сябе.

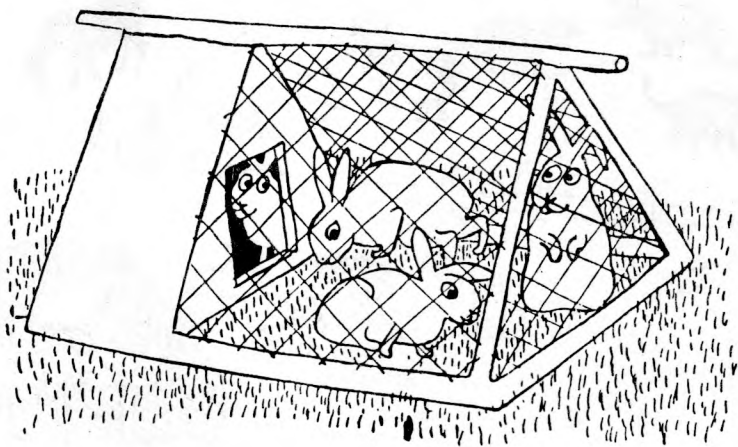


ЦУДОЎНА МЕЦЬ СВАЮ ЖЫВЁЛІНУ,
АЛЕ Й ДЗЯДУЛЯ – ГЭТА ТАКСАМА ДОБРА.



Цудоўна мець жывую істоту, якая належыць табе аднаму. Я б таксама хацела мець свайго сабаку, але яго ў мяне няма. У нас гэтулькі шмат жывёлы тут у Булербю – коні, каровы, цяляты, сьвіньні й авечкі. Ну, а ў мамы яшчэ ёсьць безьліч курэй.

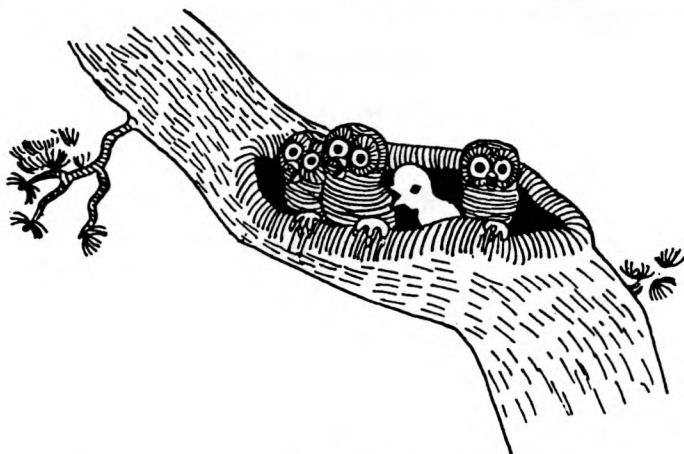
Таму наш двор у Булербю называюць Курыным дваром, а мама дасылае яйкі ўсім людзям, што хацелі б завесці куранятак. Аднаго з нашых коней клічуць Аяксам, і ён лічыцца маім. Праўда, ён не зусім мой, гэтак як Сьвіп належыць Оле. Але трусоў я маю сапраўды сваіх уласных. Яны жывуць у будцы-клетцы, якую мне зрабіў тата, і я штодня павінна выходзіць на луг ды збіраць для іх траву й лісткі малачаю. Узімку я перастаўляю іхнюю клетку ў кароўнік. У трусоў бывае шмат



трусяняткаў, і я іх ужо вельмі шмат прадала Босэ й Оле. Босэ нейкі час трымаў тых трусоў, але не ўзабаве яны яму надакучылі, бо яму ўсё вельмі хутка надакучвае, апроч ягоных птушыных яек.

У нашым садзе ёсць старое дрэва, якое мы

называем Савіным дрэвам, бо ў ім жывуць совы. Аднаго разу Босэ залез на гэтае дрэва й узяў адно яйка з савінага гнязда. Усяго разам іх там было чатыры, і гэткім чынам, у соваў засталіся тры яйкі. Босэ выдзьмуў усё з гэтага яйка й паклаў выдзьмутае яйка ў сваю камоду, да калекцыі іншых яек. Потым яму прыйшла ў галаву думка пажартаваць з мамы-савы, і, ўскараскаўшыся зноў на дрэва, ён падклаў у гняздо курынае яйка.



Дзіўна, але мама-сава ня ўгледзела падмены, й нічога з тым яйкам не зрабіла. Яна працягвала выседжваць усе чатыры яйкі, і аднаго цудоўнага дня ў гнязьдзе з'явілася трое маленькіх савянятаў ды адно кураня. Мама-сава, напэўна, моцна здзівілася б, калі б агледзелася, што адно зь ейных

дзетак выглядае, нібы жоўты шарык! Босэ спалохаўся, што кураня можа ёй не спадабацца; таму ён ізноў ускараскаўся на дрэва ды забраў кураня з гнязда.

– Зрэшты, гэта маё кураня, – патлумачыў ён.

Ён абвязаў кураняці адну нагу чырвонаю ніткаю, каб не пераблытаць яго з іншымі кураняткамі, і падсяліў яго да мамы-квахтухі. Ён назваў



сваё кураня Альбэртам, але калі яно крыху падрасло, мы заўважылі, што гэта ня пеўнік, а курачка. Тады Босэ назваў яе Альбэрцінаю. Цяпер Альбэрціна ўжо дарослая курыца, і калі Босэ есьць яйка, ён заўсёды кажа:

– Гэта Альбэрціна зьнесла для мяне. Альбэрціна лётае ды лопае крыльлем больш, як іншыя куры. «Гэта таму, што яна вылупілася зь яйка ў савіным гнязьдзе, – тлумачыць гэта Босэ.

А аднаго разу Ласэ вырашыў, што ён таксама павінен мець сваю жывёлу. І ён усталяваў у сьвінарніку тры пасткі на пацукоў; гэтак ён злавіў ажно шаснаццаць тых пацукоў і пасадзіў іх у боч-

ку. На гэтую бочку ён начапіў шыльду: «*Пацучыная ферма Булербю*». Але ўначы ўсе пацукі з тае бочкі паўцякалі, і таму з пацучынай фермаю атрымалася блага.

– Што гэта ты прыдумаў, нейкую пацучыную ферму? – спыталася Брыта ў хлопца. – Пацукі ж як не нясуць.



– Затое гэта ж так забавна – мець пацучыную ферму; няўжо ж ты не разумеш? – адказаў Ласэ, які быў вельмі раззлаваны тым, што пацукі ўсе ад яго паўцякалі.

У Брыты і Ганны няма ні сабакі, ні трусянятаў, ні якой-небудзь іншай сваёй жыўнасьці. Затое ў іх ёсць дзядуля. Гэта самы добры дзядуля ва ўсім сьвеце: я ў гэтым упэўнілася. Усе нашыя дзеці з Булербю завуць яго дзядулем, хоць ён усім нам, апроч Брыты і Ганны, дзядулем і не прыходзіцца. Ён жыве на Паўночным Двары, у пакойчыку на самым гарышчы. Гэта такі цудоўны дзядуля, што мы, дзеці, заўсёды ходзім да яго, калі ў нас няма іншых справаў.

Дзядуля сядзіць у крэсьле-гойданцы; у яго доўгая белая барада, гэткая самая, як у Санта-Клаўса. У яго блага з вачыма, і ён амаль нічога ня бачыць. Ён ня можа чытаць кніжкі альбо газэты, але

ў гэтым няма нічога страшнага, бо ён і так ведае ўсё, пра што напісана ў кніжках. Ён распавядае нам гісторыі зь Бібліі, а яшчэ пра тое, як было на зямлі, калі дзядуля быў малым хлопчыкам. Мы чытаем яму газэты – гэта значыць, Брыта, Ганна ды я – хто дзе памёр, каму споўнілася пяцьдзесят год, чытаем аб’явы ды ўсё астатняе. Калі ў газэце бывае надрукавана пра тое, што некага ўдарыла маланка, дзядуля раскажа вам самае меншае пра дваццаць ранейшых выпадкаў, калі каго ўдарыла маланка.



А калі там бывае надрукавана, што некага недзе на рогі ўзьдзеў бык, то дзядуля распавядзе пра ўсіх людзей, якіх ён сам ведаў і якія пацярпелі ад разьюшаных быкоў. Гэтак праходзіць досыць шмат часу, пакуль мы не прачытаем яму ўсю газэту. Часам яму яе чытаюць і хлопчыкі, але дзядулі больш даспадобы, калі гэта робім мы з Бры-

тай і Ганнаю, бо яны чытаюць сьпяшаючыся, невыразна, прапускаюць шмат якія аб'явы ды іншае. Затое ў дзядулі ў шафе ёсьць скрыня з інструмантам, і ён дае яе хлопчыкам у карыстаньне, ды сам дапамагае ім выказаць караблі ды іншыя рэчы, хоць ён і гэтак кепска бачыць. Калі хлопцы хочучь адліць цыновых жаўнерыкаў, яны таксама йдуць да дзядулі ды плавяць цыну ў ягонаў кафельнай печы.



У шафе ў дзядулі ёсьць яшчэ й скрыня зь яблыкамі – натуральна, яблыкі там ёсьць не заўсёды, а толькі ў тую пару году, калі яны сасьпелі. І кожны раз, калі мы да яго прыходзім, ён дае нам па яблыку. А мы купляем яму цукар-рафінад у Стурбю, і ён складвае кавалачкі таго цукру ў кулёк, які захо-

ўвае ў кутняй шафе. Дзядуля частуе нас і яблыкамі, й цукрам.

На ягоным падваконьні стаяць кветкі-пэляргоніі, й дзядуля даглядае іх, хоць амаль нічога й ня бачыць. Ён гадзінамі вядзе зь імі гутаркі. На сьценах у дзядулевым пакоі вісяць прыгожыя карціны. Дзьве сярод іх яму найбольш даспадобы. На першай намалёваны Ёў у кітовым чэраве, на другой – удаў, які ўцёк з клеткі й, схапіўшы чалавека, хоча яго задушыць: можа гэта й ня надта прыгожа, але таямніча й захапляльна. Калі на дварэ пагода, дзядуля часам выходзіць на прагулку. У яго ёсьць кіёк, якім ён мацае перад сабою. Улетку ён звычайна сядзіць пад вялікім вязам, што расьце на лузе, якраз пасярэдзіне Паўночнага Двара. Там дзядуля грэецца на сонейку й раз-пораз гаворыць:

– Ах-ах-ах-ах!

Мы аднаго разу спыталіся ў яго, чаму ён гэтак кажа – «ах-ах-ах!» – дзядуля нам адказаў, што ў гэтыя хвілі яму прыгадваецца тая пара, калі ён быў малады. Напэўна, гэта было вельмі даўно. Але ўявіце сабе, што на сьвеце ёсьць такі цудоўны дзядуля! Я вельмі яго люблю. Я куды больш хацела б мець яго, чым якога сабаку.

У ХЛОПЧЫКАЎ ТАЯМНІЦАЎ БЫЦЬ НЯ МОЖА



Пасьля таго, як мы скончылі прарэджаць буракі, часу прайшло зусім няшмат, і ўжо трэба было звозіць сена.

– Сёлета я не хачу, каб дзеці пазалазілі на вышкі ды патапталі ўсё сена, – кажа тата.

Гэтак ён кажа кожны год, але ніхто ня верыць, што ён гаворыць сур’ёзна.

Мы штодня езьдзілі на павозцы з сенам і дурэлі, й скакалі на тых вышках. Ласэ прапанаваў скокі навывперадкі: хто скочыць далей. Вядома ж, зверху ўніз, а ня знізу ўгору. Мы ўскараскваліся на вышкі ажно пад самую страху й скакалі адтуль у сена. Ах, як тое сена казытала нам жываты! Ласэ перад тым паабяцаў, што пераможца ў ско-

ках атрымае прыз – доўгую цукерку-цягучку. Ён купіў яе ў той самы дзень, калі хадзіў у Стурбю па дрожжы для мамы. Мы ўсе скакалі навывперадкі; аж, нарэшце, Ласэ ўскараскаўся высока-высока, як толькі здолеў, і скочыў долу на маленькую капіцу сена. Ён моцна пляснуўся й нейкі час ляжаў нерухома. Пазьней ён расказваў, што яму тады здалося, быццам бы сэрца ў яго ўпала ў страўнік і застанецца там да канца ягонага жыцця. Ніхто з нас не наважыўся скочыць адтуль сама сьледам



за ім, і тут Ласэ запхаў сабе ў рот тую цягучку, сказаўшы:

– Ушаноўваецца Ласэ за харобры чын, здзейснены на вышках!

Аднаго разу, калі Брыта, Ганна ды я, разам з работнікамі з Паўночнага Двара, звозілі сена, дык каля ўзьлеску, за грудай камянёў на палянцы, адкуль мы яго й бяром, мы натрапілі на сунічнае мейсца.

Суніцаў там было гэтак многа, што я датуль у жыцьці столькі іх ня бачыла. Мы дамовіліся міжсобку, што ніколі не раскажам пра гэтае сунічнае мейсца хлопчыкам або каму іншаму. Мы зьбіралі суніцы й складалі іх у саламяныя кошыкі; усяго атрымалася трынаццаць паўнютокіх кошыкаў.

Увечары мы елі тыя суніцы з цукрам ды вяршкамі. Ласэ, Босэ й Оле таксама маглі пачаставацца, але, калі яны пачалі дапытвацца, дзе гэта мы назьбіралі тых ягадаў, наш адказ быў:

– Мы гэтага не раскажам ніколі ў жыцьці, бо гэта – таямніца!

Потым некалькі дзён мы з Брытай і Ганнай лёталі сям і там ды шукалі новых сунічных мейсцаў. І зусім ня мелі клопату пра тыя вышкі. А хлопчыкі ўсё лазілі туды, і мы не маглі ўцяміць, чаму іх не бярэ стома.

Аднаго дня мы зноўку знайшлі вельмі шмат суніцаў і сказалі хлопцам, што ў нас ужо сем сунічных мейсцаў, пра якія мы ніколі не раскажам, бо гэта вялікая таямніца. Тут Оле сказаў нам:

– Ха-ха! Ніякая гэта, не таямніца, у параўнаньні з нашаю!

– І што ж гэта ў вас за таямніца? – спыталася Брыта.

– Не кажы, Ласэ! – усклікнуў Оле.

Але Ласэ сказаў:

– Але чаму! Няхай дзяўчаты ведаюць, што нашая таямніца – гэта не такое глупства, як іхняя.

– І што гэта такое? – спыталіся мы.

– Мы зрабілі ў сене дзевяць пачораў, калі хочаце ведаць, – сказаў Ласэ.

– Але мы ня скажам, дзе, – прамовіў Босэ й пачаў скакаць на адной назе.

– Мы іх хутка знойдзем, – сказалі мы й кінуліся на пошукі ў нашую адрыну. Мы шукалі доўга – і ў той дзень, і назаўтра, але не знайшлі аніякіх пачораў. Хлопцы рабілі важны выгляд, а потым Ласэ сказаў:

– Вы ня знойдзеце карту, на якой яны пазначаныя.

– Што гэта за карта? – запыталіся мы.

– Карта, якую мы зрабілі, – адказаў Ласэ. – Але мы яе схавалі.

І мы з Брытай ды Ганнай пачалі шукаць гэтую карту. Мы думалі, што яна павінна абавязкова быць недзе на Сярэднім Двары, бо Ласэ ніколі б не наважыўся схваць яе дзе ў іншым мейсцы. Мы абшукалі ўвесь пакой, у якім жылі Ласэ й Босэ, шукалі ў іхніх ложках, у шуфлядах камоды, у шафах – паўсюды. Нарэшце, мы зьвярнуліся да Ласэ:

– Ты скажы хоць бы, ці гэта птушка, ці рыба, ці штосьці паміж тым і гэтым. Гэтак робяць, калі гуляюць у «схаваны ключ».

І тут Ласэ, Босэ й Оле пачалі жахліва рагатаць. А Ласэ сказаў:

– Птушка. Вядома ж, птушка!

Яны пераглянуліся й зрабілі хітрыя-хітрыя твары. Мы пачалі шукаць у лямпе й паглядзелі, ці не схаваная тая карта дзе-небудзь за шпалерай каля столі: бо яна ж павінна была быць ўверсе; гэта ўсё ж такі была «птушка».

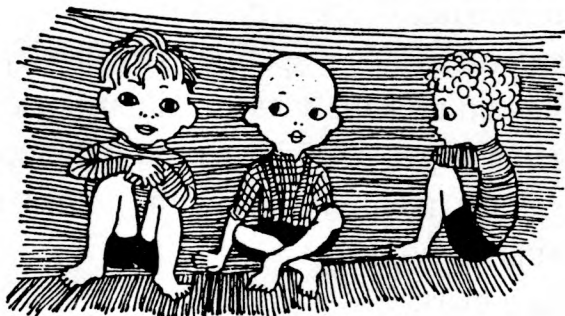
Але Ласэ сказаў:

– Можаце не марнаваць сілы; усё адно ніколі яе ня знойдзеце!

Урэшце, мы страцілі ўсялякую ахвоту шукаць тую карту. Але назаўтра я хацела спытацца ў Оле, ці не пазычыць ён мне «Казкі тысячы й аднае ночы», бо йшоў дождж, і мне захацелася пачытаць. Ласэ й Босэ былі недзе на дварэ, і я пайшла ў іх пакой, каб па ліпе перабрацца да Оле.

Раней у той ліпе жыла птушка. Яе гняздо было ў дупле, у ствале дрэва. Цяпер яна там ужо ня жыла. Але калі я перабіралася па ліпе побач з гняздом, я раптам убачыла, што з дупла цягнецца нейкая вяроўка. «Навошта птушцы была вяроў-

ка?»—падумала я сабе й пацягнула за вяроўку. Да другога яе канца быў прымацаваны скрутак паперы. І толькі сабе падумайце: гэта была тая самая карта! Я ледзьве не звалілася з дрэва – гэтак была здзіўленая. Пра «Казкі тысячы й адной ночы» я



зусім забылася й палезла назад, у Ласэў і Босэў пакой, каб хутчэй ляцець да Брыты й Ганны. Я гэтак сьпяшалася, што ажно звалілася зь лесьвіцы й пабіла сабе калена.

Ах, як жа ўсьцешыліся Брыта й Ганна! Мы тут жа пабеглі ў адрыну, й не прайшло шмат часу, як мы знайшлі першую пачору. Хлопцы панарабілі ў сене хадоў, і ўсе яны былі пазначаныя на карце. Калі ты паўзеш праз такі доўгі ход, а вакол гэтак цёмна й гэтак многа сена, дык часам сабе думаеш:

– А раптам я адсюль ня выберуся?

Робіцца вусьцішна, й ты моцна хвалюеся. Але заўсёды знаходзіцца выхад.

Цёмна было толькі ў тых хадах. У пячорах было сьветла, бо ўсе яны былі зробленыя каля сьцяны; сьвятло трапляла ў пячоры праз шчыліны паміж дошкамі. Пячоры былі вялікія, прасторныя, і мы зразумелі, што хлопцы напружана папрацавалі, робячы іх. Ход да самай апошняй пячоры быў гэтакі доўгі, аж нам падумалася, што ў яго ня будзе канца. Я паўзла паперадзе, за мною Брыта, а потым Ганна.

– Вось убачыце, мы патрапілі ў лабірынт, які ніколі ня скончыцца, – сказала Брыта.

Але якраз у гэтай хвілі перада мною пачало рабіцца сьвятлей, і – вось цуд! Там сядзелі Ласэ, Босэ й Оле. Як яны зьбянтэжыліся, калі мы зьявіліся ў іх проста пад носам!

– Як вы сюды забраліся? – спытаў Ласэ.

– Ха-ха, мы, вядома, знайшлі вашу карту, – адказала я. – Гэта нікае ня дзіва. Схованку было знайсці зусім лёгка!

Ласэ быў гэтым разам крыху агаломшаны. Падумаўшы хвілінку, ён сказаў:

– І няхай сабе! Дзяўчаты... хай гуляюць з намі!

І мы цэлы дзень гулялі ў пячорах; на дварэ няспынна ішоў дождж, а нам было гэтак вясёла.

Але назаўтра Ласэ сказаў:

– Раз вы ведаеце нашу таямніцу, будзе справядліва, калі мы даведаемся ад вас пра ўсе сунічныя мясьціны.

– Вось так яно па-твойму, – адказалі мы. – Але вы іх павінны знайсці самі – гэтак, як мы знайшлі вашыя пячоры.

Каб зрабіць хлопцам іхнія пошукі лягчэйшымі, мы з Брытай і Ганнай паклалі на зямлю маленькія стрэлачкі, зробленыя з трэсак. Але адлегласьць паміж стрэлкамі была надта вялікая, таму прайшло шмат часу, пакуль хлопчыкі, нарэшце, знайшлі тых сунічных мясьціны.

У бок самай лепшай нашай мясьціны аніякая стрэлка не паказвала. Гэта наша вялікая таямніца, і пра яе мы нікому й ніколі не раскажам.



МЫ НАЧУЕМ НА ВЫШКАХ

Аднаго разу Босэ сказаў мне:

– Сёньня мы з Ласэ пойдзем начаваць на вышкі.

І Оле таксама, калі яму дазваляць.

– Толькі валацугі сьпяць на вышках, – адказала я.

– Няпраўда, – сказаў Босэ. – Мы запыталіся ў мамы, й яна нам дазволіла.

Я перабегла цераз двор і расказала пра гэта Брыце й Ганне.

– Тады й мы пойдзем начаваць на нашыя вышкі, – сказалі яны. – І ты, Ліза, хадзем з намі.

Гэтак мы й вырашылі. Ах, як гэта мелася быць забавна! Вядома, недарэчна, што да гэтага першыя дадумаліся хлопцы, а ня мы. Я адразу ж пабегла да мамы й запыталася ў яе, ці можна мне пайсьці спаць на вышкі. Мама лічыла, што маленькім дзяўчынкам ня варта хадзіць спаць на

вышкі, але я сказала, што дзяўчаты таксама павінны часам мець крыху забаваў, а ня толькі хлопцы. І мама мне дазволіла.

Мы ніяк не маглі дачакацца вечара. Ласэ сказаў:

– Што, дзяўчаты таксама хочуць начаваць на вышках? На гэта ў вас ня хопіць сьмеласьці! А раптам прыйдзе здань?

– А ўсё-такі мы насьмеліліся, – адказалі мы.

І мы пачалі намазваць хлеб маслам, каб магчы пад’есьці, калі ўначы раптам згаладаемся. Хлопцы таксама ўзяліся рабіць сабе бутэрброды.

А восьмай увечары мы пайшлі з дому. Хлопцы хацелі начаваць на вышках у Сярэднім Двары, а мы, дзяўчаты, на вышках у Паўночным двары. У кожнага з нас была свая посьцілка – каб накрыцца. А Оле Каліфінк узяў свайго Сьвіпа. Які ён шчаслівы, што мае сабаку!

– Дабранач, малыя валацугі, – сказаў на разьвітаньне тата. А мама дадала:

– Раніцай вы павінны прыйсьці й купіць малака. Гэтак робяць усе валацугі.

Калі мы пажадалі дабранач хлопчыкам, Ласэ сказаў:

– Сьпіце добра! Калі зможаце. Летась на выш-

ках у Паўночным Двары знайшлі гадзюку. Цікава, ці не жыве сёлета там яшчэ адна?

А Босэ сказаў:

– Можа, ёсьць, а можа, й няма. А вось мышэй-палёвак там плойма, гэта ўжо дакладна! Фу, сапраўдная брыдота!

– Ах, якія няшчасныя дзеці – казалі мы хлопцам. – Вы баіцеся мышэй-палёвак? Тады лепш ідзіце сабе дамоў і залазьце ў свае ложка.

Потым мы са сваімі посьцілкамі і бутэрбродамі палезьлі на вышкі. На дварэ яшчэ было зусім сьветла, але там уверсе – амаль што поўная цямрэча.

– Цур, я кладуся ўсярэдзіну! – крыкнула я дзяўчатам.



Тады мы закапаліся ў сена. Пах быў цудоўны, але сена зьбівалася ў капю. Загарнуўшыся ў посьцілкі, мы нарэшце адчулі, што нам утульна.

Мы ляжалі на сене і размаўлялі міжсобку: як гэта, напэўна, цудоўна быць сапраўднымі валацугамі, якія ўвесь час сьпяць дзе небудзь на сене! Ганна сказала, што гэта мусіць быць вельмі цікава. Мы зусім не адчувалі стомы. Толькі есьці хацелася. І мы пазьядалі нашыя бутэрброды, перш чым сьцямнела. Але, нарэшце, наўкола стала гэтак цёмна, што не відаць было нават даланёў, калі іх выцягнеш перад сабою. У сене нешта вельмі дзіўна шамацела. Брыта й Ганна ўсё шчыльней туліліся да мяне.

– А што калі прыйдзе сапраўдны валацуга й захоча тут улегчыся спаць?.. Не папытаўшыся дазволу?

Мы прыціхлі й на нейкую хвілю задумаліся. І тут раптам мы пачулі выцьцё. Жахлівае, вусьцішнае выцьцё! Здавалася, нібыта тысяча страшыдлаў заскавыталі ўадначас. Мы ледзьве не памерлі ад страху! Гэтага ня здарылася. Але мы моцна закрычалі. Ах, як жа рагаталі Ласэ, Босэ і Оле! Бо скавыталі менавіта яны. І вядома ж, якраз яны й шамацелі сенам, калі падпаўзалі бліжэй. Брыта сказала, што гэта вельмі небяспечна – гэтак палохаць людзей, бо ў таго, каго так напалохаюць, можа застыгнуць кроў у жылах; і яна пра ўсё рас-

кажа маме. Але тут Ласэ сказаў:

– Гэта ж быў усяго толькі жарт.

А Босэ закрычаў:

– Даносчыца! Даносчыца!

Ганна сказала, што яна сябе адчувае так, нібыта кроў у ейных жылах ужо крыху застыгла.

Нарэшце хлопчыкі вярнуліся на вышкі да сябе. Мы амаль што вырашылі таксама прабрацца да іх ды нарабіць сполаху, але потым нам не захацелася гэтага рабіць, бо раптоўна ўсе мы адчулі што моцна стаміліся.

Мы прачнуліся ад таго, што на Паўночным Двары закукарэкаў певень, а таксама ад таго, што



зьмерзлі. Гу-ух, што за халадэча была! Мы ня ведалі, колькі было часу, але нам падалося, што ўжо трэба ўставаць. Якраз у тую хвіліну, калі мы

павытыкалі свае насы з варотаў нашай адрыны, Ласэ, Босэ і Оле выйшлі з адрыны, што на Сярэднім Двары. Яны таксама замерзьлі. Мы пабеглі на нашу кухню, каб крыху сагрэцца. Але там пакуль што не было ні душы! Усе яшчэ спалі, бо ж была толькі палова на пятую. Ды неўзабаве зазьвінеў Агдзін будзільнік. Наша пакаёўка павінна была йсьці даць кароў. І падаіўшы, яна пачаставала нас сырадоём з коржыкамі. Ах, як гэта было смачна!

Пасьля гэтага я забралася ў свой ложка бо вельмі хацела яшчэ крыху паспаць. Гэта мусіў быць вельмі разумны чалавек, той, хто прыдумаў ложка, бо на ложку сьпіцца напраўду куды лепей, як на сене.

ЯК МЫ З ГАННАЮ СПРАБАВАЛІ ЎЦЯЧЫ З ДОМУ

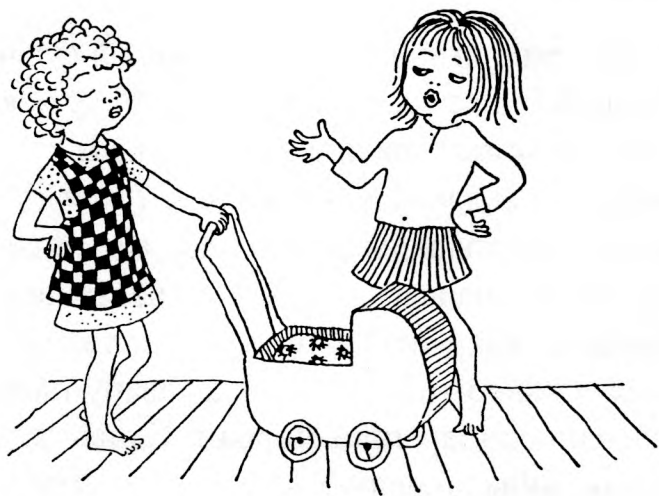
Па-мойму, мне ні зь кім гэтак добра не гуляецца, як з Ганнай. У нас ёсьць шмат гульняў «у некага», якія ведаем толькі мы адныя. Часам мы гуляем у жанчын, якія ходзяць адна да аднае ў госьці. Тады Ганна завецца спадарыня Бэнгтсан, а я – спадарыня Ларсан. Ганна выглядае вельмі паважнай, калі яна бывае спадарыняй Бэнгтсан, і гэтаксама паважна яна гаворыць. Я таксама гавару паважна, калі бываю спадарыняй Ларсан. Сяды-тады мы робім так, нібы спадарыня Бэнгтсан і спадарыня Ларсан сварацца й тады, Ганна кажа:

– Спадарыня Ларсан, ідзіце ўжо са сваімі нявыхаванымі дзецьмі дадому!

Нявыхаванымі дзецьмі яна называе мае лялькі. А я тады кажу:

– А я лічу, што гэта вашыя дзеці нявыхаваныя, спадарыня Бэнгтсан!

Але неўзабаве мы зноў сябруем і гуляем у тое, нібыта мы йдзем у краму і купляем там шоўк, аксаміт ды карамелькі. Грошы, якімі мы расплочваемся, гэта не сапраўдныя грошы; мы іх самі зрабілі ў дзядулі, там наварсе. Мы вельмі баімся, што Ласэ ды іншыя хлопцы пачуюць, як мы гуляем у сапраўдных жанчын і высмеюць нас. Тое,



што нас чуе дзядуля, ня страшна, бо ён таксама часам удае зь сябе таго, кім ён ня ёсьць, і мы можам рабіць у яго пакупкі за нашы несапраўдныя грошы. Калі йдзе дождж, мы з Ганнай часьцяком сядзім у дзядулі і чытаем яму газэту. Калі дзядуля быў малым хлопчыкам, ягоныя мама з татам

памерлі, і ён трапіў да чужых людзей, якія ставіліся да яго нядобра. Ён мусіў вельмі шмат працаваць, хоць быў яшчэ зусім малы, і атрымліваў вельмі шмат лупцоўкі і мала ежы, аж пакуль нарэшце ня ўцёк ад іх. І яму давялося перажыць гэтулькі шмат амаль неверагодных прыгодаў, пакуль ён ня трапіў да добрых людзей, у якіх пасля і застаўся жыць.

Аднойчы дажджлівым днём, калі мы з Ганнай сядзелі ў дзядулі і прачыталі яму ўжо ўсю газэту, Ганна папрасіла:

– Дзядуля, раскажы нам, як ты тады ўцякаў.

– Ах, ах, – сказаў дзядуля. – Гэта вы ўжо чулі шмат разоў.

Але мы вельмі моцна прычапіліся да яго, і ён зноў пачаў нам расказваць сваю гісторыю. Калі ён скончыў, Ганна сказала:

– Гэта, напэўна, так весела – уцякаць з дому. І я таксама хацела б калі небудзь уцячы.

– Але для гэтага патрэбна мець кепскіх людзей, ад якіх ты б уцякала, – сказала я.

– Зусім неабавязкова, – адказала Ганна. – Можна і так уцячы. Зусім крыху! А потым вярнуцца назад.

– Добра, давай! – прапанавала я.

– Як ты думаеш, дзядуля, – спыталася Ганна, – ці можам мы гэта зрабіць?

І дзядуля адказаў, што, далібог, мы можам паспрабаваць, але зусім крыху. І тады мы вырашылі ўцячы з дому. Гэта мела адбыцца ўначы, і ніводная жывая душа не павінна была пра гэта ведаць. Мы папрасілі дзядулю нікому нічога не казаць. І ён паабяцаў нам гэта.

Мне вельмі цяжка позна ўвечары ня спаць; і я ня ведала, што мне трэба зрабіць, каб не заснуць да таго часу, калі я павінна буду ўцякаць. Але Ганна сказала:

– Сьпі сабе спакойна! Мы прывяжам вяроўку табе за вялікі палец на назе й канец вяроўкі апусьцім у вакно; калі я буду ісьці, дык пацягну за вяроўку, і ты прачнешся.

Ганна сказала таксама, што яна адломіць галінку ядлоўцу й пакладзе сабе ў ложка: тады яна, напэўна, не засьне да тае пары, калі ўжо ўсе будуць моцна спаць.

Потым мы запыталіся ў дзядулі, што трэба браць з сабою, калі ўцякаеш, і ён адказаў, што трэба ўзяць крыху ежы і, мажліва, нейкія грошы, калі яны ёсьць. Мы хацелі ўцякаць ужо той самай ноччу і мелі вельмі шмат клопату, каб усё падрых-

таваць. Я пайшла да мамы і папрасіла зрабіць мне пару бутэрбродаў. Мама здзівілася:

– Што, ты ўжо зноў прагаладалася? Мы ж толькі што павячэралі.

Я, натуральна, не магла расказаць ёй, навошта мне спатрэбіліся тыя бутэрброды, і таму змоўчала. Тады я ўзяла пару کروناў з тых, што зарабіла на прарэджваньні рэпы, і паклала іх сабе пад падушку. Потым я выцягнула доўгі шнур, які збіралася навязаць сабе на вялікі палец.

Увечары мы, усе тутэйшыя дзеці, гулялі ў выбіваньне мячыкам, і калі надышоў час ісьці ў лажак, мы з Ганнай пераглянуліся і прашапталі адна адной:

«А палове адзінацатай!»



Я вельмі моцна абняла маму, тату, калі зычыла ім добрай ночы, бо мне падумалася, што цяпер я іх доўгі час ня ўбачу. І калі мама сказала мне, што назаўтра мы разам пойдзем зьбіраць парэчкі, мне стала вельмі сумна, што заўтра ў іх маленькай дзяўчынкi ўжо ня будзе.

Пасьля я пайшла ў свой пакой і прывязала адзін канец вяроўкі за вялікі палец на назе, а другі апусьціла у вакно; а потым я пайшла ў ложак, падумаўшы сабе, што трэба хоць крыху паспаць, каб ня быць вельмі стомленай, калі давядзецца ўцякаць з дому.

Звычайна я засынаю адразу ж, як толькі дакрануся галавою да падушкі, але гэтым вечарам я ніяк не магла заснуць. Я спрабавала і так, і гэтак, але як толькі я пачынала варушыцца, вяроўка на маім вялікім пальцы нацягвалася, і я пачынала думаць, што скажа мама, калі назаўтра ўраньні зойдзе ў мой пакой і ўгледзіць, што мой ложак пусты. Мне было яе гэтак шкада, што я заплакала. І плакала доўга-доўга.

Раптоўна я прачнулася. Сваім пальцам на назе я адчувала нешта дзіўнае і не магла ўцяміць, што ж гэта такое. Але потым да мяне дайшло: гэта нехта цягнуў за вяроўку.

– Ага, Ганна, я іду-іду! – ускрыкнула я, ускочыла з ложка ды падбегла да вакна. А там быў сьветлы ясны дзень! Унізе стаяў Ласэ й цягнуў за вяроўку. Ах, як жа я ўзлавалася!

– Гэй, гэі, – закрычала я, – а ну, пусьці вяроўку! Але Ласэ тузаў і тузаў за той шнур.

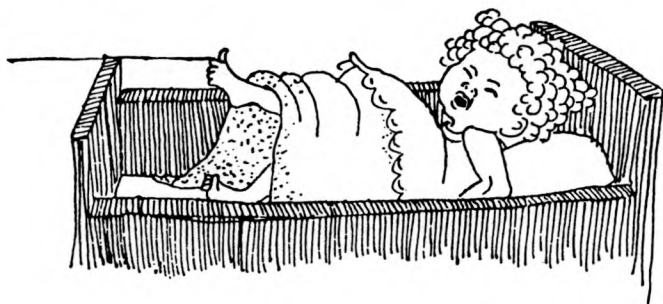
– Пусьці! – крыкнула я.

– А чаму? – спытаўся Ласэ.

– Бо ён прывязаны мне за палец на назе! – крыкнула я.

Тут Ласэ засьмяяўся і сказаў:

– Ну, нішто сабе рыбка патрапіла мне на вуду! Ён хацеў ведаць, што значыў гэты шнур, зачэп-



лены за маю нагу, але ў мяне не было часу яму расказваць пра ўсё. Я паляцела праз дарогу ў Паўночны Двор. Я думала, што, мажліва, Ганна ўцякла з дому адна. Брыта сядзела на сходах і гуляла з Сэсаю.

– Дзе Ганна? – спыталася я.

– Сьпіць, – адказала Брыта.

Я паднялася па сходах у Брыцін і Ганнін пакой. Ганна ляжала ў ложку й моцна храпла. Я паспрабавала была прывязаць вяроўку ёй за вялікі палец нагі, але тут яна прачнулася.

– Ой, – ускрыкнула яна, – а колькі ж гэта часу?

Калі я адказала, што ўжо восьмая раніцы, яна нейкую хвілю сядзела моўчкі, а потым сказала:

– Людзі, якія пакутуюць ад бяссонья, павінны паспрабаваць класьціся спаць на ядлаўцовых галінках. Ты сабе не ўяўляеш, як ад іхняга паху цягне на сон!

Пазьней мы пайшлі да дзядулі – пачытаць яму газэту. Ubачыўшы нас, ён вельмі здзівіўся й запытаў:

– Што такое, чаму вы не ўцяклі?

– Ах, неяк другім разам! – адказалі мы.

МЫ БУДУЕМ САБЕ ХАТКУ

Нарэшце нам надакучыла гуляць у сене. Штодня Ласэ, Босэ й Оле недзе зьнікалі. Мы ня ведалі, дзе, але нам было ўсё адно, бо і самім гулялася весела. На палянцы за Сёргардэнам ёсьць шмат маленькіх пляскатых камянёў і ўзгоркаў. Там мы й гулялі разам з Брытай ды Ганнай. Аднаго разу Брыце прыйшло ў галаву, што нам трэба пабудаваць у расколіне паміж двума вялікімі камянямі сваю маленькую хатку.

Ах, як нам было весела! Мы збудавалі выдатную хаціну, найлепшую з тых, што мы калісьці рабілі. Я спыталася ў мамы, а ці нельга нам узяць туды наш ходнік са шматкоў тканіны, і яна дазволіла ўзяць яго. Мы паклалі той ходнік на гладкую каменную падлогу, й хатка зрабілася ў сярэдзіне яшчэ больш падобная да сапраўднай хаты. Пасьля мы прыцягнулі скрыні з-пад цукру й паставілі

іх замест шафаў, а самую вялікую квадратную скрыню мы паставілі пасярэдзіне, замест стала. Брыта ўзяла ў сваёй маці хустку ў кратку, і мы паклалі яе на стол замест абруса. І яшчэ кожная з нас прынесла з дому падножныя ўслончыкі, каб на іх сядзець. Я прынесла таксама мой прыгожы ружовы лялечны набор дзіцячага посуду, а Ганна – свой графінчык з кветкамі ды некалькі філіжанак. Усё гэта мы паставілі на скрыню з-пад цукру – вядома ж, засьцяліўшы яе перад гэтым паперай. Пасьля ўсяго мы назьбіралі букет званочкаў



і стакротак і паставілі іх у ваду ў слоіку пасярэдзіне стала. Ах, як гэта было прыгожа!

Агда якраз цэлы дзень займалася печывам і дазволіла мне самой сьпячы некалькі малюсенькіх лялечных коржыкаў. Пасьля мы сядзелі ў нашай

хатцы, пілі каву з маіх ружовых лялечных філіжанак і елі коржыкі. А Ганна прынесла ў сваім графінчыку сок, і мы таксама пілі той сок.

Мы гулялі, як быццам Брыта была гаспадыняй і звалася спадарыняй Андэрсан, я – пакаёўкай, якую завуць Агдай, а Ганна – дзіцём. Мы таксама хадзілі ў маліны, што расьлі абапал хаткі, зьбіралі ягады, расьціскалі іх у белай анучцы і гулялі, быццам бы мы робім сыр. Брыта, якая была за спадарыню Андэрсан, сказала мне:

-- Вось вы, Агда, ніяк не навучыцеся рабіць сыр!



А я адказала:

– Спадарыня Андэрсан, вы можаце й самі рабіць сабе свой стары сыр.

Толькі я гэта сказала, як за адным з камянёў раптам ўбачыла Босэву чупрыну. Я адразу ж прашаптала Брыце з Ганнаю:

– Хлопчыкі нас падслухоўваюць.

І мы разам закрычалі:

– Га, мы вас убачылі! Вы можаце выходзіць са сваёй схованкі!

Тут адразу з'явіліся Ласэ, Босэ і Оле; яны пачалі дурэць, пацьвельваць і крычаць:

– Вось жа ваша Агда ніяк ня можа навучыцца рабіць стары сыр для спадарыні Андэрсан!

Яны аніяк не хацелі пакінуць нас у спакоі, і мы ў гэты дзень так і не змаглі працягнуць гульню. Ласэ хацеў, каб мы пайшлі зь імі гуляць у выбі-ваньне мячыкам, і мы пагадзіліся. Але Ласэ працягваў дурэць і раз-пораз крычаў нам:

– Ці не маглі б вы, спадарыня Андэрсан, бегаць крыху хутчэй? Глядзіце на мячык, спадарыня Андэрсан!

Я Ж КАЗАЛА, ШТО Ё ХЛАПЦОЎ
ТАЯМНІЦАЎ БЫЦЬ НЯ МОЖА!

Назаўтра Ласэ, Босэ і Оле адразу ж пасья сьняданку йзноў недзе пазьнікалі. Мы з Брытай і Ганнай да поўдня гулялі ў нашай хатцы, аж пакуль нам не захацелася якой іншай гульні. Мы пачалі абмяркоўваць, дзе ж гэта хлопцы прападалі цэлы дзень. Раней мы над гэтым не задумваліся, але цяпер нам раптам прыйшло ў галаву, што мы іх ня бачылі амаль цэлы тыдзень – калі не лічыць нашых вечаровых гульняў у выбіваньне.

– Давайце прасочым за імі, – сказала Брыта.

– Добра, – адказалі мы з Ганнай, – мы схаваемся ў засадзе, бо нам трэба ведаць, чым яны займаюцца.

Перад самым абедам мы селі на драбінах каля нашага дому й узяліся пільнаваць. Неўзабаве зьявіўся Ласэ. Праз якую хвілю – Босэ. А адразу за ім Оле. Але яны прыйшлі не з аднаго боку. Мы

ўцямілі, што ў іх ізноў зьявілася нейкая таямніца, пра якую мы ня мусілі ведаць. Іначай яны б, напэўна, прыйшлі ўсе разам. Мы сядзелі на сходах зь лялькамі, каб хлопцы не здагадаліся, што мы за імі сочым. Мы гуляліся з тымі лялькамі і ўдавалі зь сябе быццам бы мы хлопцаў зусім ня бачым. Потым мы ўсе ўтраіх пайшлі абедаць. Але як толькі мы пад'елі, дык адразу пабеглі назад на сходы.

Праз нейкую хвілю прыйшоў Ласэ. Мы гулялі са сваімі лялькамі. Ласэ крыху прыпыніўся, пацьвельваючы з Варкоткі. Але неўзабаве ён зьнік за рагом хаты. Мы пабеглі ў мой пакой, бо якраз адгуль нам было добра відаць яго праз вакно. Ён асьцярожліва азірнуўся, а пасля хуценька пабег да парэчковых кустоў, пералез праз мур, што атачае наш сад. Цяпер мы яго ўжо ня бачылі. Неўзабаве зьявіўся Босэ. Ён таксама асьцярожліва азірнуўся й зьнік у тым самым баку, што і Ласэ.

– Глядзіце, – сказала Брыта, – зараз вось-вось і Оле зьявіцца. Хадзем, схаваемся за кустамі парэчкі.

Мы гэтак і зрабілі – стаіліся за кустом і чакалі. Неўзабаве выбег Оле. Ён праімчаўся зусім побач з намі – так, што мы яго маглі б схапіць, калі б захацелі, але ён нас не заўважыў. Мы крадком пасунуліся сьледам за ім.

Вакол нашага саду – вялікая паляна. На ёй расьце шмат кустоў арэшніку, ядлоўцу ды ўсялякага іншага кустоўя. Ёсьць таксама і дрэвы. Тата кажа, што ён пасьсякае ўсе тыя кусты, каб было большае пасьбішча каровам, але я спадзяюся, што ён ня будзе гэтага рабіць, бо там шмат цудоўных схованак.

Мы краліся сьледам за Оле досыць доўга, але раптам ён нахіліўся і вокамгненна зьнік у кустах. Мы не маглі яго знайсці, як ні намагаліся. Мы ведалі, што хлопцы павінны быць недзе ў тых кустах і шукалі іх, але яны зьніклі бязь сьледу. Тут Ганна сказала:

– А я ведаю, што трэба рабіць! Мы возьмем Сьвіпа, які абавязкова знойдзе Оле!

Мы з Брытай пагадзіліся, што гэта вельмі добрая думка. Мы паляцелі да Паўднёвага Двара й спыталіся ў Олевай мамы, ці можам мы на колькі хвілінаў узяць з сабою Сьвіпа.

– Калі ласка, бярыце, – адказала яна.

Сьвіп вельмі ўзрадаваўся, бо зразумеў, што мы яго бярем на прагулку. Ён скакаў і вясёла брахаў. А мы сказалі яму:

– Сьвіп, дзе Оле? Шукай Оле, шукай, Сьвіп!

Сьвіп пачаў прынюхвацца да зямлі, а мы йшлі сьледам за ім. Ён кінуўся да парэчковых кустоў,

выскачыў на паляну, а мы, што было сілы, ляцелі за ім. Паміж кустоў арэшніку мы праімчаліся зь неверагоднай хуткасьцю. І раптам сабака падскочыў угору й апынуўся каля самага Оле, бо там якраз стаяў Оле, а побач зь ім былі Босэ й Ласэ. І мы таксама ўбачылі іхнюю таямніцу. Гэтай таямніцай была хаціна, якую хлопцы збудавалі на паляне сярод кустоўя.

– Ха-ха, вось вам і неспадзяванка! – сказалі мы.

І гэта было сапраўды так.

– І не спрабуйце гуляць з намі ў таямніцы, – сказалі мы. – Мы ўсё роўна пра ўсё даведаемся.



– Вядома ж, калі будзеце браць з сабой сабакусышчыка, – сказаў Ласэ.

Сьвіп скакаў і быў вельмі ўсьцешаны, бо думаў, што зрабіў нешта сапраўды вельмі добрае. І мы сказалі, што ён атрымае на вячэру вялікую костку зь мясам.

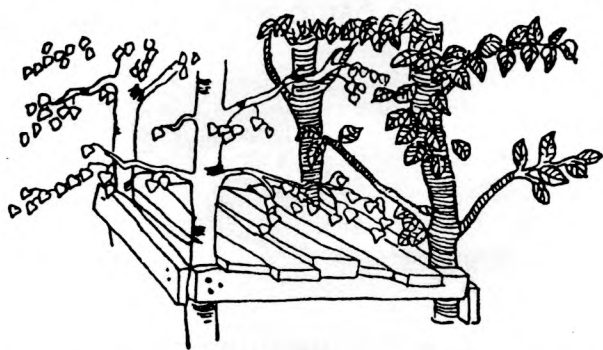
Хаціна, якую сабе пабудавалі хлопцы, была напраўду фэйная. Яны прыбілі па некалькі дошак да чатырох дрэваў, што стаялі чатырохкутнікам,

– гэтак што ў кожным куце хаціны стаяла па дрэву. Як працяг сьценаў яны пасадзілі кусты ядлоўцу, бо, як сказаў Ласэ, дошак ім не хапіла. І нарэшце яны паклалі зверху некалькі вузкіх дошчачак і накрылі іх старой посьцілкай.

– Чым могуць дапамагчы нам дзяўчаты, як вы думаеце? – зьвярнуўся Ласэ да Босэ й Оле.

– А што ты думаеш сам? – спыталіся яны ў адказ, бо ім, натуральна, хацелася найперш пачуць Ласэву думку. І Ласэ сказаў, што мы б маглі таксама сёе-тое зрабіць.

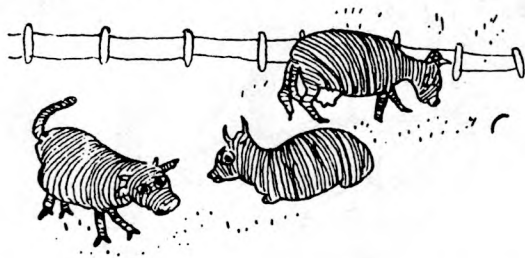
Пасьля мы гулялі ў гэтай хаціне ў індыянаў. Ласэ быў правадыром і зваўся Дужай Пантэрай; Босэ меў імя Імклівы Алень, а Оле – Лятучы Со-



кал. Брыту назвалі Буркатлівым Мядзьведзем, Ганну – Жоўтым Ваўком, а мяне – Хітрай Лісіцай. Я хацела б называцца нейкім лепшым імём, але

Ласэ гэтага не дазволіў. У нас у хаціне не было вагну, але мы рабілі выгляд, што ён у нас ёсьць і мы сядзім вакол яго і курым Люльку Міру. Гэта была люлька, зробленая з лакрыцы. Я адкусіла ад яе маленькі кавалачак: было вельмі смачна. Хлопцы зрабілі сабе лукі з лазы й стрэлы да іх, а таксама зрабілі й сёе-тое для нас. Ласэ сказаў, што на другім канцы нашай паляны жыло іншае племя індыянаў. Яны зваліся каманчы і былі надта падступныя й небясьпечныя; іх трэба было перамагчы. Мы ўзялі нашыя лукі й з жахлівым выцьцём папаяцелі цераз кустоўе.

На другім канцы паляны пасьвіліся нашыя каровы. Ласэ сказаў, што то былі варожыя нам каманчы. Гэта можна было чуць з самой іх назвы,



патлумачыў Ласэ. Ух, як уцякалі ад нас тыя каманчы! Ласэ крычаў ім нешта наўздагон на індыйскай мове, але я ня думаю, што яны нешта зразумелі.

ІЗНОЎ ПАЧЫНАЕЦЦА ШКОЛА

Калі вакацыі працягваюцца доўгі час, мне здаецца, прынамсі, што йсьці зноў у школу сапраўды цікава й прыемна. Хоць Босэ й кажа, што ён напіша ліст каралю, у якім папросіць у яго зачыніць усе школы, ды я спадзяюся, што кароль гэтага ня зробіць. Бо я школу люблю, люблю нашу спадарыню настаўніцу, люблю сваіх школьных сяброў і мае падручнікі – калі я абгортваю іх новай прыгожай паперай і наклеюваю этыкеткі з маім прозьвішчам. Ласэ й Босэ ніколі не абкладаюць свае кніжкі нанова, пакуль ім ня скажуць гэтага зрабіць спадарыня настаўніца альбо мама. І да таго ж, яны ўсяляк крэмаюць у сваіх падручніках, а Ласэ, дык увогуле



выразае ўсялякія фігуркі з «Кронблума», «Кноля», «Тота» і ўсялякіх іншых ілюстраваных штотыднёвікаў ды ўклеівае ў свой падручнік па геаграфіі. Ён кажа, што гэта будзе цікавей, і я з гэтым наогул згодная. Бо калі пад малюнкам напісана «Кітайскі селянін урабляе рыс», дык ён толькі зьнізу выглядае кітайцам, але твар у яго з «Кронблума».

Усе мы, дзеці з Булербю, ходзім у школу разам. Мы павінны ўжо а сёмай раніцы выходзіць з дому, бо дарога ж доўгая. Мы бяром з сабою бутэрброды й малако; на вялікім перапынку мы гэтак сьнедаем. Здараецца, што Ласэ, Босэ і Оле зьядаюць усё, што бяруць з сабой па дарозе ў школу.

«Ежу можна насіць ня толькі ў заплечніку, але і ў страўніку», – кажа Ласа.

Наша спадарыня настаўніца жыве ў школьным доме, на другім паверсе. Там у яе прыгожы пакойчык зь піяніна і мноствам кніжак і цудоўная маленькая куханька. Мы дапамагаем ёй насіць дровы ў хату. Часам мы бярэм у яе пачытаць кнігі, а бывае, што яна запрашае нас папіць какавы.

Калі мы аднаго разу прыйшлі ў школу, спадарыня настаўніца была хворая, і ў гэта дзень заняткі былі адмененыя. Усе іншыя дзеці, акрамя нас з Булербю, ведалі пра гэта, бо ў Стурбю ёсьць

тэлефон, а ў Булербю яго няма. Мы ня ведалі, што нам рабіць, калі ўбачылі зачыненыя дзверы ў класе, дзе не было ані дзяцей, ані настаўніцы. Урэшце мы падняліся па сходах і пастукаліся да спадарыні настаўніцы ў дзверы.

– Заходзьце, – сказала наша спадарыня.

І мы зайшлі ў пакой. Настаўніца ляжала на ложку хворага. Зрэшты, да яе павінна была прыйсці жанчына й дапамагчы ёй, але яна чамусьці не прыйшла. Спадарыня настаўніца спыталася, ці не хацелі б мы ёй дапамагчы. Натуральна, што мы хацелі. Хлопчыкі пабеглі па дровы, а Брыта запаліла вагонь у агмені й паставіла гатавацца ваду. Я падмяла падлогу й паправіла падушкі на пасьцелі ў нашай спадарыні. Ганна паставіла сьняданьне на тацу. Потым мы прынеслі спадарыні настаўніцы гарбату й бутэрброды.

Настаўніца сказала, што ёй вельмі б хацелася зьесьці на абед смажаніны і што ў яе дома ёсьць мяса. Яна падумала сабе, ці не маглі б мы згатаваць ёй смажаніны, калі яна будзе расказваць, што й як рабіць.

– Мы ж можам паспрабаваць, – сказала Брыта.
– Калі не атрымаецца смажаніна, дык нешта ж, напэўна, атрымаецца.

Але атрымалася ўсе-ткі смажаніна, і цяпер я ведаю, як яе гатуюць – мне не спатрэбіцца гэтаму вучыцца калі я вырасту вялікая. Спадарыня настаўніца спыталася ў нас, ці не хацелі б мы пакаштаваць смажаніны – і яна была сапраўды смачная. Потым Брыта й Ганна мылі посуд, а я выцірала. Ласэ, Босэ й Оле ўвесь гэты час сядзелі каля кніжнай паліцы спадарыні настаўніцы й чыталі, бо хлопцы ж ніколі нічога карыснага ня робяць. Мы заставаліся ў спадарыні столькі часу, колькі доўжацца нашыя заняткі ў школе. Мы спыталіся ў яе, ці яна й заўтра будзе хварэць; яна адказала, што, напэўна, будзе. І тады мы спыталіся, ці не маглі б мы прыйсьці да яе таксама назаўтра ды зноўку ёй дапамагчы. Яна адказала, што яна была б вельмі рада.

Калі мы з Брытай ды Ганнай прыйшлі да спадарыні назаўтра ўраньні, яна ляжала ў пасьцелі. Нам яна сказала, што ахвотна паела б аўсянай кашы. Гаротніца! Мы перанесьлі яе ў крэсла-каталку й прыбралі ейны ложак, і яна сказала, што цяпер будзе пачуваць сябе на гэтым прыбраным ложку нібы прынцэса. Пасьля мы згатавалі ёй аўсяную кашу, потым пачаставалі яе кавай са свежымі коржыкамі, што я прынесла з дому. Спада-

рыня настаўніца сказала, што гэтак хварэць ёй паспраўднаму прыемна. Але, нажаль, назаўтра яна была ўжо зусім здаровая. Іначай мы б навучыліся гатаваць яшчэ болей страваў.

Увосень і ўзімку, калі мы выходзім з дому, яшчэ цёмна, і калі мы пасья абеда вяртаемся дадому, цёмна таксама. Было б жахліва сумна ісьці аднаму ў прыцемку, але ж нас было шасьцёра, і ад гэ-



тага рабілася весела. Мы амаль увесь час ідзем праз лес, і Ласэ спрабуе нам даводзіць, што там у лесе поўна ўсялякіх троляў, веліканаў ды ведзьмаў. Можа, яно й так. Але пакуль што мы ніводнага ня бачылі. Часам, калі мы йдзем да дому, на небе зьяюць зоркі. Ласэ кажа, што ўсяго на небе

ёсьць два мільёны пяцьсот пяцьдзесят чатыры зоркі; ён хваліцца, што ведае назву кожнае зь іх. Але мне здаецца, што ён гэтак толькі гаворыць. Бо неяк я ў яго спыталася пра назву аднае зоркі, а ён адказаў, што яна называецца Вялікая Прыгожая Зорка. Назаўтра, калі мы вярталіся са школы да дому, я запыталася ў яго пра тую самую зорку. І ён сказаў, што яна называецца Каронай Каралевы.

– Але ж учора ты сказаў, што яна завецца Вялікай Прыгожай Зоркай, – запырэчыла я.

А Ласэ адказаў:

– Не, то была ня гэтая зорка. Вялікая Прыгожая Зорка ўпала сёння ўначы. А гэтая называецца Карона Каралевы. Можаш мне паверыць!

Часам, вяртаючыся да дому мы сьпяваем «Колькі ў небе зорак» ды іншыя песьні, што мы вывучылі ў школе. Калі б нехта нас пачуў, ён бы нізашто не здагадаўся, хто гэта сьпявае. Бо наўкола гэтак цёмна, й няможна здагадацца, што гэта ўсяго толькі мы, дзеці з Булербю, што гэта мы йдзем праз цямрэчу ды сьпяваем.

ЯК МЫ ПЕРААПРАНАЛІСЯ

Аднаго разу ўвечары ўсе бацькі з Булербю былі запрошаныя ў госьці ў Стурбю да тамтэйшага гандляра. Толькі мы, дзеці, заставаліся дома. І яшчэ дзядуля. І Агда таксама. Я тры разы прасігналіла сваім ліхтарыкам праз вакно Брыце ды Ганне. Гэта абазначала: «Хутчэй хадзем сюды! Я нешта вам раскажу!» Прайшло зусім мала часу, і я пачула іхнія крокі на сходах. Але, уласна кажучы, мне не было чаго ім распавядаць. Я вырашыла толькі, што мы самі мусім прыдумаць сабе штосьці вясёлае. Найперш мы паглядзелі маю калекцыю кніжных закладак і крыху пагулялі ў адгаваньне словаў. Пасьля нам прыйшло ў галаву пайсьці да Агды і пагаварыць зь ёй. І тут Ганна прыдумала нешта цікавае. Яна прапанавала ўсім нам пераапрунуцца, каб Агда нас не пазнала. Ах, як мы засьпяшаліся! На гарышчы сушылася шмат



вопраткі, мамаінай і татавай. Брыта сказала, што яна хоча пераапрануцца ў мужчыну й нацягнула на сябе татавы паласатыя штаны ды карычневую куртку, а на галаву надзела татаў чорны цыліндар. Калашыны татавых штаноў былі, вядома ж, задоўгія, й яна мусіла падшпіліць іх шпількамі, а рукавы проста закасала.

Нарэшце, яна падмалявала сабе коркам, намазным сажай, вусы й бараду. Брыта выглядала ў гэткім уборы нібы сьмешны маленькі чалавечак. Я надзела маміну чорную спадніцу ды квяцістую блюзку, а на галаву насунула сабе чорны капялюш з вэлюмам. Калі я апусьціла вэлюм, Брыта й Ганна не маглі мяне пазнаць. Ганна таксама хацела надзець капялюш з вэлюмам, але мы ня здолелі знайсці болей ані капелюша, ані вэлюма, і тады яна павязала сабе хустку. На ёй таксама была доўгая спадніца і кофта з воўны.

Ласэ й Босэ былі дома ў Оле, таму, калі мы спускаліся па сходах, нас ніхто ня бачыў. Мы крадком падышлі да дзьвярэй дома, прайшлі да кухні й пастукаліся ў кухонныя дзьверы. Стукал-

іся вельмі гучна.

– Хто там? – спытался Агда, і ейны голас гучаў неяк напалохана.

Напачатку мы ня ведалі, што адказаць, але потым Брыта сказала грубым голасам:

– Валацуга!

– Вам ня можна заходзіць бо дома нікога няма, – адгукнулася Агда.

– Але мы хочам зайсьці! – зараўлі мы й загрузкаталі ў дзьверы. Але тут нас разабраў сьмех. Я спачатку паспрабавала яго ў сабе прыдушыць, але потым ён выбухнуў зь мяне, і Агда, напэўна, яго пачула. Яна асьцярожна прачыніла дзьверы, і мы скарысталіся з гэтага ды ўціснуліся ў кухню.

– Не, гэткага я яшчэ ніколі ня бачыла! – усклікнула Агда. – Што гэта за такія шаноўныя людзі завіталі да мяне?

– Мяне завуць спадар Карлсан, – сказала Брыта. – А гэта мае жонкі.

– У вас сапраўды вельмі ладныя жонкі, спадар Карлсан, – адказала Агда. – І да таго ж, ажно дзьве. Ці не магла б я запрасіць спадарства на шкляначку соку?

Мы, вядома ж, пагадзіліся. Мы пілі сок ды гулялі ў дарослых; і гэта ў нас атрымлівалася лепш,

чым звычайна, бо на нас цяпер былі «дарослыя» ўборы.

Потым у нас узьнікла ідэя пайсьці на Паўднёвы Двор і паказацца ў такім выглядзе перад хлопцамі. Дзьверы былі не зачыненыя, і мы маглі проста ўвайсьці. Калі мы падымаліся па сходах да Олевага пакоя, Ганна спатыкнулася, зачэпіўшыся за сваю доўгую спадніцу. З гэтага выйшаў вялікі шум. Оле адчыніў дзьверы, каб паглядзець, што здарылася. І ад нечаканасьці ён гэтак напалохаўся, што, убачыўшы нас, адскочыў назад. Бо наўсё было цёмна, і з адчыненых дзьвярэй прабівалася толькі вузкая палоска сьвятла – таму ён, напэўна, падумаў, што перад ім на сходах тры здані.

Калі Ласэ ўбачыў нас пераапанутых, ён гэтаксама захацеў пераапануцца. І Босэ з Оле – таксама. Ласэ выцягнуў сукенку Олевай мамы й чаравікі на высокіх абцасах. Босэ й Оле нацягнулі мужчынскія рэчы. Ласэ скакаў вакол, плаўна вадзіў рукамі і гаварыў пісклявым голасам:

– Як гэта ў вас, мадам, атрымліваецца гэткае смачнае печыва з вострымі прыправамі? Ці не магу я ў вас папрасіць рэцэпт?

Яму здаецца, што гэтак гавораць дарослыя дамы.

Пасьля мы ўсе разам наведалі дзядулю й распа-
вялі яму, як мы пераапраналіся. Нажаль, сам ён
гэтага бачыць ня мог. Але мы выканалі перад ім
цэлы спэктакль – п'есу, якую сачынілі для сябе
самі. Ласэ выконваў ролю злоснай цёткі. Ах, як
жа мы зь яго сьмяяліся! Дзядуля таксама сьмяяў-
ся, хоць нічога й ня бачыў, а толькі чуў.

ЗАВІРУХА

А цяпер я хачу расказаць пра вялікую завіруху, што была ў нас перад самым Божым Нараджэньнем. Гэта была, як сказаў тата, самая горшая непагадзь, якую ён бачыў за сваё жыццё. Ад самага пачатку сьнежня Ласэ па дарозе ў школу гаварыў адно й тое самае:

– Вось пабачыце, на Каляды ня будзе сьнегу.

Я кожны раз надта засмучалася, калі ён так казаў, бо мне вельмі хацелася, каб на Каляды сьнег выпаў. Праходзілі дзень за днём, а зь неба ня падала ніводнае сьняжынкі. Але якраз у тыдзень перад Божым Нараджэньнем, калі мы сядзелі ў школе й рашалі задачы, Босэ раптам усклікнуў:

– Паглядзіце! Ідзе сьнег!

І сапраўды пачаў ісьці сьнег. Мы гэтак узрадаваліся, што ўсе ў адзін голас закрычалі: «Ура!» А спадарыня настаўніца сказала, што мы павінны

ўсе ўстаць і засьпяваць: «Зіма, белы сьнег ідзе...»
Калі мы на перапынку выйшлі на двор, у школь-
ным двары тоўстым слоём ляжаў белы сьнег. Мы
пабеглі вялікім ланцугом адзін за адным, прато-
птаючы ў сьнезе велізарную васьмёрку. Мы кры-
чалі й сьпявалі ад радасьці. Толькі Ласэ сказаў:

– Але болей снегу, чым цяпер, ужо ня будзе.

Калі мы назаўтра йшлі ў школу, было, аднак,
ужо гэтулькі многа сьнегу, што мы мусілі проста
пратоптаць сабе сьцежку. Сьнег ішоў ды йшоў.
Але Ласэ сказаў ізноў:

– Але болей снегу, чым цяпер, ужо ня будзе. І
гэты растане да Калядаў.

Ды ён мусіў здзівіцца. Не пасьпелі мы дайсьці
да дзвярэй школы, як сьнег пачаў проста валіць.
Усё за вакном зрабілася белым, і ўжо няможна
было нічога разгледзець у школьным двары.
Сьнег ішоў ды йшоў. Да таго ж увесь час мацнеў
вецер. Сьнег ішоў, вецер дзьмуў. Вецер дзьмуў,
сьнег ішоў, аж, нарэшце, спадарыня настаўніца
пачала ненакоіцца, а потым сказала:

– Ня ведаю як гэта вы, дзеці з Булербю, сёньня
даберацесь да дому.

Яна запыталася, ці не хацелі б мы значаваць у
яе; мы, натуральна, хацелі б, але ведалі, што на-

шыя бацькі ў Булербю будуць вельмі напалоханыя, калі мы сёння ня вернемся дадому. Таму мы сказалі, што застацца ня можам, а спадарыня параіла нам адразу ж выпраўляцца дамоў, пакуль не сьцямнела.

Каля гадзіны дня мы выйшлі са школы. Ах, якая была завіруха! Які моцны дзьмуў вецер! Мы мусілі йсьці, скурчыўшыся й наставіўшы каўняры.

– Ну што, цяпер табе будзе досыць сьнегу? – спыталася раззлавана Брыта ў Ласэ.

– Але ж яшчэ не Каляды, – адказаў Ласэ.

Але мы амаль ня чулі, што гаворым, – гэткая была завіруха. Мы йшлі ды йшлі, ішлі ды йшлі.



Каб не пагубляць адно аднаго, мы трымаліся моцна за рукі. Сьнег быў мне ўжо вышэй за калена;

гэтак вельмі цяжка рухацца наперад – можаце мне паверыць. Вецер прадзьмуваў нас наскрозь; мы так замерзлі, што не адчувалі сваіх пальцаў на нагах і руках. Нарэшце, я адчула вялізарную стому ў нагах і сказала Ласэ, што хацела б крыху перадыхнуць.

– Ня ўздумай гэтага рабіць, – адказаў Ласэ.

Ганна была таксама зняможаная й хацела адпачыць. Але Ласэ сказаў, што таго рабіць нельга, бо гэта небяспечна. Мы з Ганнай пачалі плакаць, бо нам ужо ня верылася, што мы калі-небудзь вернемся дадому ў наш Булербю. Мы ж яшчэ былі на паўдарозе. Але тут Оле сказаў:

– Давайце зойдзем да шаўца! За гэта ён нам носа не разаб’е.

Мы з Ганнай захацелі да шаўца, нават калі б ён паадрываў нам галовы. Завіруха была гэткая моцная, што мы літаральна ўляцелі пад напорам ветру ў шавецкую майстэрню. Ён ня быў моцна ўзрадаваны, ўбачыўшы нас.

– Што гэта дзеці робяць на дварэ ў гэткую непагадзь? – спытаўся ён.

Мы не наважыліся сказаць яму, што завіруха была зусім не такая моцная, калі мы ў гэты дзень выходзілі з дому. Мы пасьцягвалі нашыя паліто,

паселі на лавах, назіраючы, як Добры рамантуе абутак. Мы былі вельмі галодныя, але пра гэта мы таксама не наважыліся яму сказаць. Шавец згатаваў сабе кавы, стаў піць яе, заядаючы бутэрбродам, але нам нічога не прапаноўваў. Зусім іначай было, калі мы ў навальніцу заходзілі ў Крысьцінін Лясны дом.

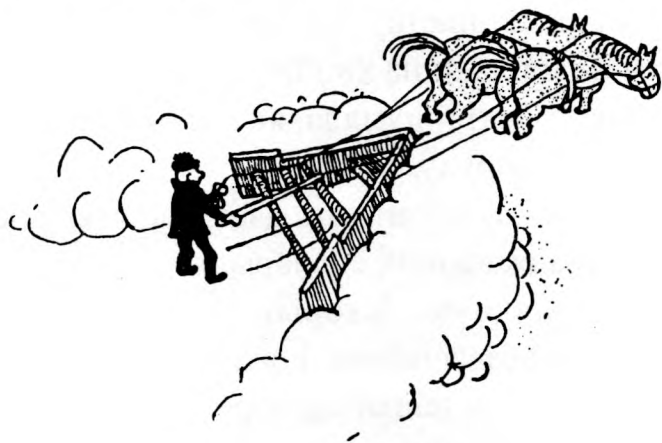
Калі на дварэ пацямнела, вецер і сьнегапад сусцішыліся, але сьнег быў такі глыбокі, што мы ня ведалі, як па ім увогуле можна дайсьці дадому. Ах, як я сумавала па Булербю, па маме і па маім утульным ложку! І, падумайце толькі, – у гэтую хвілю мы пачулі сьпеў званочкаў на дварэ; падскачэўшы да вакна, мы пачалі ўглядацца. За снегавым плугам з коньмі мы ўбачылі нашага тату. Адчыніўшы дзьверы, мы пачалі крычаць яму, хоць шавец увесь час нас папярэджваў:

– Не запускайце холад у хату!

Тата вельмі ўзрадаваўся, убачыўшы нас. Ён крыкнуў нам, што ачысьціць дарогу да Стурбю ад сьнегу, а потым вернецца й забярэ нас з сабою.

Гэтак яно й адбылося. Мы з Ганнай ехалі на плузе, а астатнія ішлі ззаду. Цяпер, калі сьнег быў прыбраны, гэта было няцяжка. Калі мы вярнуліся да дому, мама стаяла на кухні ля вакна й устры-

вожана аглядала нас. Ласэ, Босэ й я на вячэру атрымалі гарачы мясны булён з клёцкамі, і гэта было самае лепшае, што я калі-небудзь ела. Я зьела ажно тры талеркі таго булёну. Адразу ж пасьяля вячэры я пайшла спаць. Было проста цудоўна. Мама сказала, што ў яе адразу было прадчуваньне, што тата павінен выехаць са сьнегавым плугам, бо яна была ўпэўненая, што ён сустрэне нас дзесьці па дарозе. Як добра, што ў яе было такое прадчуваньне! Іначай нам бы давялося, напэўна, праседзець цэлую ноч у шаўца.



НЕЎЗАБАВЕ БОЖАЕ НАРАДЖЭНЬНЕ

Назаўтра сьвяціла сонца, й сьнег, гэtkі белы й пухнаты, ляжаў на ўсіх дрэвах. Гэты быў апошні дзень заняткаў у школе перад каляднымі вакацыямі. Спадарыня настаўніца сказала, што яна цэлую ноч не магла ні на хвіліну заснуць. Лежачы ў ложку, яна толькі й думала, як мы дойдзем дадому ў такую завіруху.

Паколькі гэта быў апошні дзень заняткаў перад Божым Нараджэньнем, спадарыня настаўніца чытала нам калядную гісторыю. Усё было ў гэты дзень нейкае незвычайнае. І, якраз калі мы зьбіраліся йсьці дадому, надышла пара самага лепшага. Спадарыня настаўніца раней напісала ў Стакгольм і замовіла нам кніжкі з казкамі. Мы бачылі вялікі аркуш паперы, на якім было шмат прыгожых малюнкаў – яны паказвалі вокладкі з розных зборнікаў казак. Там мы павінны былі выбраць,

якія кніжкі купіць. Я замовіла дзье кніжкі, Ласэ й Босэ – таксама па дзье. На маіх кніжках былі надрукаваныя малюнкi з прыгожымі прынцамі ды прынцэсамі. І якраз у апошні дзень перад каляднымі вакацыямі спадарыня настаўніца атрымала тыя кніжкі! Яна хадзіла між шэрагамі партаў і раздавала іх. Я ледзье здолела дачакацца, пакуль атрымаю свае кніжкі. Але мама нам гаварыла яшчэ раней, што мы не павінны былі іх чытаць аж да самага Сьвятога Вечара.

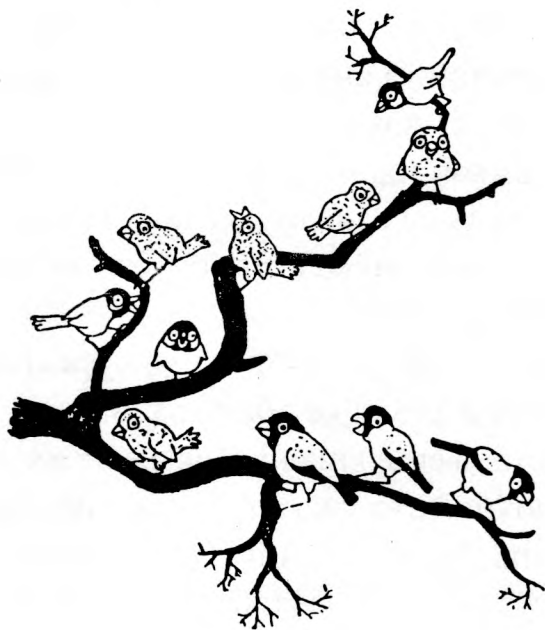
Перш чым мы пайшлі да дому, мы прасьпявалі па чарзе ўсе калядныя песьні, якія ўмелі, і спадарыня настаўніца пажадала нам вясёлых сьвятаў.

Мы з Брытай і Ганнай забеглі да гандляра купіць чырвонай, жоўтай, зялёнай і сіняй бліскучай паперы, зь якой мы зьбіраліся зрабіць скрыначкі, каб павесіць іх на калядную ёлку. Пасьля мы пайшлі дадому. Усё наўкола зьзяла белым сьвятлом; было надта прыгожа.

Па дарозе дадому Брыта выцягнула сваю кніжку з казкамі й стала яе абнюхваць. І мы таксама пачалі нюхаць свае кніжкі. Новыя кніжкі пахнуць гэтак цудоўна, што ўжо ад гэтага паху пачынаеш прадчуваць, як цудоўна будзе гэтыя кніжкі чытаць. Потым Брыта пачала чытаць сваю кніжку.

Яе мама таксама ёй казала пакінуць кніжкі да Сьвятога Вечара. Але Брыта сказала нам, што яна прачытае зусім крыху й больш ня будзе. Пасьля таго, як яна зусім крыху пачытала нам уголас, нам гэта так спадабалася, што мы папрасілі яе яшчэ трошкі пачытаць. Яна прачытала яшчэ кавалачак з кніжкі. Але й гэта не дапамагло, бо, калі яна скончыла чытаць гэты кавалак, нам зрабілася яшчэ цікавей.

– *Я павінен ведаць, зачаруюць таго прынца, альбо не,* – сказаў Ласэ. І тады яна мусіла прачы-



таць яшчэ кавалак. Гэтак яно йшло далей і далей, і, калі мы нарэшце прыйшлі дадому ў Булербю, Брыта якраз скончыла чытаць нам усю кнігу. Але яна сказала, што нічога страшнага не адбылося, бо ў Сьвяты Вечар яна можа прачытаць гэтую кніжку яшчэ раз. У нас дома мама з Агдаю рабілі калядныя каўбаскі, і паўсюды было мала парадку. Пад'еўшы, мы з Ласэ й Босэ выйшлі на вуліцу й пачалі ляпіць ў садзе вялікага сьнегавіка. Брыта, Ганна ды Оле неўзабаве прыйшлі нам дапамагаць.

На ліпе сядзела шмат вераб'ёў, гілёў ды сініцаў; і ўсе яны выглядалі гэтакімі згаладалымі, што я ўрэшце пабегла ў дом і запыталася ў таты, ці ня можна ўжо цяпер паставіць у двары калядныя снапы. Тата сказаў, што, вядома ж, можна. Мы ўсе пабеглі ў адрыну й прыцягнулі адтуль пяць снапоў аўсу, якія мы пакінулі ў час малацьбы адмыслова да Калядаў. Мы паставілі гэтыя снапы каля нашай яблыні, й неўзабаве птушкі пазьляталіся на іх і пачалі дзяўбсьці зерне. Яны, напэўна, думалі, што ўжо надышоў Сьвяты Вечар. Гэта выглядала надта прыгожа – калядныя снапы на сьнезе!

Увечары мы з Брытай ды Ганнай сядзелі ў дзядулі й рабілі калядныя скрыначкі. Хлапцы такса-



ма былі там. Напачатку яны зусім не хацелі дапамагаць рабіць калядныя аздобы, але неўзабаве ўсё-ткі ўжо не маглі ўтрымацца. Мы ўсе сядзелі вакол дзядулевага круглага стала, і ўрэшце зрабілі пяцьдзсят чатыры скрыначкі, якія мы размерка-

валі пароўну – гэтак, каб васемнаццаць атрымаў Паўночны Двор, васемнаццаць – Сярэдні Двор і васемнаццаць – Паўднёвы Двор. Дзядуля пачаставаў нас яблыкамі й піненым цухран. Увесь час я думала пра тое, як мы назаўтра будзем рабіць печыва з вострымі прыправамі. Гэта было амаль гэтаксама цікава, як сам Сьвяты Вечар.

У гэтую хвілю Ласэ выбег у сад і ўключыў лямпачку, якую мы былі ўсталявалі ўнутры сьнегавіка. Як прыгожа яна сьвяціла ў цемры! Я вярталася й вярталася ў думках да Сьвятога Мікалая, што стаіць каля зацярушаных сьнегам дзвярэй, стукае, прыязна ўсьміхаючыся. Дакладна гэтак, здаецца, усьміхаецца наш сьнегавік.

– Бедны дзядуля, ты ня можаш бачыць нашага сьнегавіка! – кажа Ганна. – Можа, мы табе нешта прасьпяваем?

Дзядуля вельмі любіць слухаць як мы сьпяваем. І вось мы пачынаем сьпяваць. І мы пьем як раз тую песьню, пра якую я толькі што ўзгадвала – песьню пра Сьвятога Мікалая, што стаіць каля каля парога і стукаецца ў дзверы.

– Ці праўда, як гэта цудоўна – калі надыходзіць Божае Нараджэньне? – шэпча мне Ганна, і я адказваю, што гэта сапраўды цудоўна, што гэта са-

мае цудоўнае, што я магу сабе ўявіць. Усе нашы дзеці з Булербю лічаць яго сваім найцудоўнейшым сьвятам. Але, вядома ж, і ў іншы час бывае цудоўна – і ўлетку, і ўзімку, і ўвесну, і ў восень. О, як цудоўна бывае ў нас!



Астрыд Ліндгрэн

ISBN 9955-437-04-9



9 789955 437048

ACHTUNG! ACHTUNG! ACHTUNG!
УВАЖАЮЩИЕ! УВАЖАЮЩИЕ! УВАЖАЮЩИЕ!